

JURISPRUDENȚA CURȚII DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE REFERITOARE LA MANDATUL EUROPEAN DE ARESTARE

Gheorghe BOCȘAN*

Procuror

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

Abstract

The European Arrest Warrant (EAW) represents the first and the most successful instrument of the mutual recognition of judgments and judicial decisions in the area of liberty, security and justice of the European Union. Though the Framework Decision 2002/584/JHA of the Council establishes the rules under which EAW operates, a considerable role in the empowerment of this judicial cooperation instrument pertains to the Court of Justice of the European Union.

*Thus, even the fundamental question of the possibility and legitimacy to transform the classical extradition framework, based upon international law conventions or reciprocity into a mere surrender procedure between EU Member States, as the Tampere European Council Conclusions of Presidency highlights was finally decided through the Court of Justice case-law (the Court's Judgment in the case C-303/05, preliminary ruling on the question raised by Arbitrgehof in the proceedings *Advocaten voor de Wereld VZW versus Leden van Ministerrad*).*

*This paper analyses 20 cases judged by the Court of Justice linked directly to the EAW validity and interpretation and 2 cases whose object was *ne bis in idem* principle, from the perspective of art. 54 CISA, but constituting binding precedent in the matter of its application in connection with EAW.*

*The case-law presentation on EAW was organised in this study according to the themes of the preliminary questions asked to the Court of Justice by national jurisdictions, such as: validity and interpretation of the new surrender paradigm, *ne bis in idem* principle, speciality principle, grounds for optional non-execution of an EAW, the necessity to respect the fundamental human rights and liberties, autonomous definition of certain concepts used in the Framework Decision 2002/584/JHA, nexus between EAW and extradition conventions applicable to a certain case, EAW "chain" and the meaning of "executing Member State" concept, necessity of a prior and distinct national arrest warrant upon which the EAW should be based, the physical resistance against the execution of an EAW etc.*

The chosen methodology for this case-law analysis is to pursue the reasoning of the Court of Justice in each case and thus to establish jurisprudential trends and general ideas on interpretation of EAW framework notions that could be applicable to other myriad of questions arising in this legal area.

Key words: *European Arrest Warrant, EAW, extradition, the principle of mutual recognition of judgments and judicial decisions, transit, surrender decision, ne bis in idem, speciality, autonomous definition, the cornerstone of judicial cooperation in criminal matter, grounds for refusal of execution etc.*

Mandatul european de arestare reprezintă un prim instrument important de cooperare judiciară în materie penală întemeiat pe principiul recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și deciziilor judiciare, principiu dezvoltat pornind de la concluziile Consiliului European de la Tampere din 15-16 octombrie 1999.

Noutatea abordării propuse de Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului¹ constă în eliminarea procedurilor de extrădare între statele membre și înlocuirea acestora cu un sistem simplificat de predare, aflat sub control judiciar și bazat pe principiul recunoașterii reciproce a deciziilor judiciare.

Necesitatea demersului normativ este explicat de o manieră coerentă și comprehensivă la punctele (5)-(7) ale preambulului deciziei-cadru, după cum urmează:

„ (5) Obiectivul stabilit pentru Uniune, și anume, de a deveni un spațiu de libertate, securitate și justiție, duce la eliminarea extrădării între statele membre și la înlocuirea acesteia cu un sistem de predare între autoritățile judiciare. Pe de altă parte, introducerea unui nou sistem simplificat de predare a persoanelor condamnate sau bătute, cu scopul executării sentințelor de condamnare sau a urmăririlor, în materie penală, permite eliminarea complexității și a riscurilor de întârziere inerente procedurilor actuale de extrădare. Relațiile de cooperare clasice care au dominat până în prezent între statele membre ar trebui să fie înlocuite cu un sistem de liberă circulație a deciziilor judiciare în materie penală, atât a celor anterioare sentinței de condamnare, cât și a celor definitive, într-un spațiu de libertate, securitate și justiție.

(6) Mandatul de arestare european prevăzut în prezenta decizie-cadru constituie prima concretizare, în domeniul dreptului penal, a principiului recunoașterii reciproce pe care Consiliul European l-a calificat drept „piatra de temelie” a cooperării judiciare.

(7) Dat fiind faptul că obiectivul de a înlocui sistemul de extrădare multilateral întemeiat pe Convenția europeană privind extrădarea din 13 decembrie 1957 nu poate fi

---

¹ Decizia-cadru 2002/584/JAI din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, publicată în limba română în JO L 190/1 din 18.7.2002, în format electronic la pagina <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32002F0584&from=RO>, accesată la data de 9 ianuarie 2018.

suficient realizat de statele membre acționând unilateral și prin urmare, datorită dimensiunii și efectelor sale, poate fi mai bine realizat la nivelul Uniunii, Consiliul poate adopta măsuri, în conformitate cu principiul subsidiarității, astfel cum se prevede la articolul 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană și la articolul 5 din Tratatul de instituire a Comunității Europene. În conformitate cu principiul proporționalității, astfel cum este prevăzut de acest ultim articol, prezenta decizie-cadru nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea acestui obiectiv”.

În continuare vom aborda hotărârile Curții de Justiție a Uniunii Europene referitoare la MEA² în funcție de problematica tratată de acestea.

I.) Posibilitatea Consiliului de a reglementa domeniul extrădării pe calea unei decizii-cadru, în locul sistemului clasic de convenții privind extrădarea

Chestiunea a apărut de îndată ce a intrat în vigoare decizia-cadru referitoare la MEA, iar aceasta a fost transpusă în legislațiile statelor membre.

Cauza esențială în acest domeniu, deosebit de importantă pentru că pune sub semnul întrebării însăși posibilitatea Consiliului de a reglementa materia respectivă prin aplicarea principiului recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare, precum și temeiul juridic al deciziei-cadru, respectiv articolul 31 literele (a) și (b) și articolul 34 alineatul (2) litera (b) din TUE³ (acest din urmă temei referindu-se la facilitarea extrădării între statele membre), în varianta consolidată post-Amsterdam și Nisa, a fost soluționată prin **Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 3 mai 2007, pronunțată în cauza C-303/05, având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată de Arbitragehof (Belgia) în procedura Advocaten voor de Wereld VZW împotriva Leden van Ministerraad**⁴.

Litigiul intern belgian, judecat de Arbitragehof se referea la cerea Advocaten voor de Wereld de anulare a legii belgiene de transpunere a Deciziei-cadru 2002/584/JAI a Consiliului, invocându-se în principal faptul că domeniul extrădării nu ar putea fi reglementat în dreptul Uniunii Europene decât prin convenții internaționale clasice, iar nu prin instrumente legislative bazate pe principiul recunoașterii reciproce, în special atunci când nu există dubla incriminare în cauză.

Advocaten voor de Wereld susține astfel că art. 34 alin. (2) lit. (b) din TUE se referă exclusiv la deciziile-cadru ce pot fi adoptate doar în scopul armonizării actelor cu putere de lege și a normelor administrative ale statelor membre.

---

² MEA = abreviere ce va fi folosită pe parcursul întregului studiu, cu semnificația „mandat european de arestare”.

³ TUE = Tratatul privind Uniunea Europeană, abreviere ce va fi folosită pe parcursul întregului studiu.

⁴ ECLI:EU:C: 2007:261, în limba română, în format electronic la pagina <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=61470&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=429051>, accesată la data de 9 ianuarie 2018.

Reclamantul din litigiul intern belgian pune accentul pe lista de domenii infracționale de la art.2 alin (2) a deciziei-cadru, așa cum aceasta a fost preluată în legea belgiană de transpunere, afirmând în privința acestei liste că *„încalcă principiul egalității și nediscriminării prin aceea că, pentru faptele pedepsibile menționate în această ultimă prevedere, în cazul unui mandat european de arestare, se derogă de la cerința dublei incriminări fără să existe o justificare obiectivă și rațională, în timp ce această cerință este menținută pentru alte infracțiuni”* (pct. 12 din hotărâre). Legat de aceeași listă, o altă critică a reclamantului este aceea că *„nu enumeră infracțiuni având un conținut suficient de clar și precis, ci numai categorii vagi de comportamente nedorite”* (pct. 13 hotărâre).

Toate aceste critici au fost aduse de Advocaten voor de Wereld înaintea Arbitragehof raportat la legea belgiană de transpunere a deciziei-cadru referitoare la MEA, însă instanța amintită a constatat că, de fapt, criticile se referă la însăși decizia-cadru (pct. 14 din hotărâre), motiv pentru care a adresat Curții de la Luxembourg două întrebări preliminare:

„1) Decizia-cadru [...] este compatibilă cu articolul 34 alineatul (2) litera (b) din Tratatul [UE], conform căruia deciziile-cadru nu pot fi adoptate decât în scopul armonizării actelor cu putere de lege și a normelor administrative ale statelor membre?

2) Articolul 2 alineatul (2) din decizia-cadru [...], în măsura în care elimină verificarea cerinței dublei incriminări pentru infracțiunile care sunt prevăzute în acesta, este compatibil cu articolul 6 alineatul (2) din Tratatul [UE] și, mai exact, cu principiul legalității în materie penală și cu principiul egalității și al nediscriminării, garantate de această dispoziție?”

Curtea de Justiție, analizând problematica din cea dintâi chestiune preliminară, arată, în esență, că trebuie favorizată cooperarea judiciară în materie penală în scopul de a contribui la realizarea obiectivelor Uniunii (art. 34 alin.(2) TUE), context în care îi revine Consiliului, în temeiul art. 34 alin.(2) lit. (a)-(d) TUE, posibilitatea să adopte atât decizii-cadru, dar și să inițieze convenții, nefiind stabilită nicio ordine de prioritate între aceste instrumente. Chintesența interpretării Curții este surprinsă, însă, în cadrul punctelor 28-32 din hotărâre, potrivit cărora:

„28. Astfel cum reiese în special de la articolul 1 alineatele (1) și (2) din decizia cadru și din considerentele (5), (8) și (11) ale acesteia, decizia-cadru are ca obiect înlocuirea sistemului multilateral de extrădare între statele membre cu un sistem de predare între autoritățile judiciare a persoanelor condamnate sau bănuite, în scopul executării sentințelor de condamnare sau a urmăririlor, bazat pe principiul recunoașterii reciproce.

29. Recunoașterea reciprocă a mandatelor de arestare emise în diferitele state membre conform dreptului statului emitent respectiv necesită armonizarea actelor cu putere de lege și a normelor administrative referitoare la cooperarea judiciară în materie penală și, mai exact, a normelor privind condițiile, procedurile și efectele predării între autoritățile naționale.

30. Tocmai acesta este obiectul deciziei-cadru în ceea ce privește, printre altele, normele privind categoriile de infracțiuni enumerate pentru care nu există o verificare a dublei incriminări [articolul 2 alineatul (2)], motivele de neexecutare obligatorie sau facultativă a unui mandat european de arestare (articolele 3 și 4), conținutul și forma acestuia din urmă (articolul 8), transmiterea unui astfel de mandat și procedura de transmitere (articolele 9 și 10), garanțiile minimale care trebuie acordate persoanei căutate sau arestate (articolele 11-14), termenele și procedurile pentru decizia de executare a mandatului menționat (articolul 17) și termenele pentru predarea persoanei căutate (articolul 23).

31. Temeiul juridic al deciziei-cadru este articolul 31 alineatul (1) literele (a) și (b) UE, care prevede că acțiunea comună în domeniul cooperării judiciare în materie penală vizează, printre altele, facilitarea și accelerarea cooperării judiciare în materie de procedură și executare a deciziilor, precum și facilitarea extrădării între statele membre.

32. Contrar celor susținute de *Advocaten voor de Wereld*, nimic nu permite să se concluzioneze că armonizarea actelor cu putere de lege și a normelor administrative ale statelor membre prin adoptarea de decizii-cadru în temeiul articolului 34 alineatul (2) litera (b) UE nu ar viza decât normele de drept penal ale acestora din urmă menționate la articolul 31 alineatul (1) litera (e) UE, și anume cele referitoare la elementele constitutive ale infracțiunilor și la sancțiunile aplicabile în domeniile prevăzute în această din urmă dispoziție”.

Astfel, cu privire la prima întrebare preliminară, Curtea de Justiție a tras concluzia că decizia-cadru nu a fost adoptată cu încălcarea dispozițiilor art. 34 alin. (2) litera (b) TUE, Consiliul având abilitarea de a reglementa chestiunea predării persoanelor căutate de statele membre în scopul efectuării urmăririi penale, a judecății sau pentru executarea unei pedepse, printr-o decizie-cadru, iar nu neapărat printr-o convenție de extrădare în sensul clasic al conceptului.

Cu privire la eventuala încălcare a principiului legalității incriminării și a pedepsei, în contextul listei de domenii infracționale ce sunt scutite de verificarea condiției dublei incriminări, în cadrul pct. 53 al hotărârii, Curtea arată că „dacă articolul 2 alineatul (2) din decizia-cadru elimină verificarea dublei incriminări pentru categoriile de infracțiuni prevăzute în această dispoziție, definirea acestora și a pedepselor aplicabile continuă să fie reglementată de dreptul statului membru emitent, care, cum se prevede, de altfel, la articolul 1 alineatul (3) din aceeași decizie-cadru, trebuie să respecte drepturile fundamentale și principiile juridice fundamentale, astfel cum sunt acestea consacrate la articolul 6 UE, și, în consecință, principiul legalității incriminării și a pedepsei”.

Concluzia Curții este în sensul că nu există, din perspectiva argumentelor invocate de *Advocaten voor de Wereld*, o încălcare a principiului legalității.

Cel din urmă aspect verificat de Curte este acela de a stabili dacă excluderea cerinței dublei incriminări pentru o parte din infracțiuni și anume acelea prevăzute în lista de la art. 2 alin. (2) din decizia-cadru, combinată cu păstrarea acestei cerințe în privința altor infracțiuni, încalcă principiul egalității și nediscriminării.

Silogismul juridic al Curții este construit pe ideea că egalitatea și nediscriminarea impun „ca situații comparabile să nu fie tratate într-un mod diferit și ca situații diferite să nu fie tratate în același fel, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv” (pct. 56 din hotărâre). În continuare, în cadrul pct. 57, Curtea arată că stabilirea listei de domenii infracționale pentru care nu este necesară verificarea condiției dublei incriminări corespunde unui criteriu obiectiv: gravitatea atingerii aduse ordinii și siguranței publice prin respectivele infracțiuni.

Concluzia este în sensul că regimul juridic diferit în cazul listei de domenii infracționale pentru care nu se cere verificarea dublei-incriminări și celelalte infracțiuni se justifică în baza criteriului obiectiv al gravității acestora, evaluată în abstracto.

Prin urmare, dispozitivul hotărârii statuează că: „Examinarea întrebărilor adresate nu a relevat niciun element de natură să afecteze validitatea Deciziei-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre”.

Conchidem că este de o importanță capitală această hotărâre a Curții de Justiție pentru că operează o verificare de fond asupra abilitării Consiliului de a folosi decizia-cadru ca act de reglementare a procedurilor de predare a suspectilor, inculpaților și condamnaților care se sustrag urmăririi penale, judecării ori executării pedepsei pe teritoriul altor state membre ale Uniunii Europene, proceduri bazate pe principiul recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare, adică o cu totul altă paradigmă juridică decât cea clasică, reprezentată de convențiile internaționale privitoare la extrădare.

II.) Principiul *ne bis in idem*

În acest domeniu, jurisprudența Curții de Justiție strict legată de MEA se completează cu o jurisprudență anterioară, foarte relevantă cu privire la înțelegerea și interpretarea principiului *ne bis in idem*, referitoare la Acordul Schengen și la Convenția de aplicare a Acordului Schengen din 14 iunie 1985, încheiată între guvernele statelor din Uniunea Economică Benelux, Republicii Federale Germania și Republicii Franceze privind eliminarea treptată a controalelor la frontierele comune⁵.

De aceea, ne vom referi întâi la o cauză des invocată în motivarea hotărârilor ce abordează *ne bis in idem* din perspectiva MEA, cauză ce abordează același principiu din punctul de vedere al CAAS. În acest context, trebuie făcută mențiunea că întregul *acquis* Schengen a intrat în competența jurisdicțională a Curții de Justiție ca urmare a Protocolului privind integrarea *acquis*-ului Schengen în cadrul Uniunii Europene, anexă la Tratatul de la Amsterdam. Astfel, continuitatea ideii jurisprudențiale de la interpretarea CAAS la cea a deciziei-cadru privind MEA

⁵ Abreviată în continuare în prezentul studiu ca și CAAS.

apare ca naturală și evidentă de vreme ce ambele acte se referă la aspecte ce privesc cooperarea judiciară în materie penală într-o versiune potențată, ce excede tiparele clasice.

II.1.) Hotărârea Curții din 11 februarie 2003 în cauzele reunite C-187/01 și C-385/01, având ca obiect cererea de decizie preliminară în procedurile penale privind-i pe Hüseyin Gözütok și Klaus Brügge⁶

Hotărârea se referă la interpretarea, în baza unei trimiteri preliminare, de către Curtea de Justiție, a dispozițiilor art. 54 din CAAS.

Ca urmare a art. 1 din Protocolul privind integrarea acquis-ului Schengen în cadrul Uniunii Europene, anexă la Tratatul de la Amsterdam, Consiliul a adoptat la 20 mai 1999, Decizia 1999/436/CE, prin care a determinat, în conformitate cu prevederile relevante din TCE⁷ și TUE, temeiul juridic pentru fiecare din prevederile și deciziile care alcătuiesc împreună acquis-ul Schengen. Consiliul a selectat astfel, art. 31 și 34 TUE (în varianta consolidată post-Amsterdam și Nisa), ce fac parte din Titlul VI TUE: „Prevederi cu privire la cooperarea polițienească și judiciară în materie penală”, ca temei juridic pentru integrarea art. 54-58 din CAAS. Aceste din urmă prevederi alcătuiesc Capitolul 3, intitulat „Aplicarea principiului *ne bis in idem*”, din Titlul III „Poliție și securitate” din CAAS.

În anul 1996, Hüseyin Gözütok, cetățean turc, rezident în Regatul Țărilor de Jos, a fost depistat, cu ocazia unor percheziții, în posesia unei cantități semnificative de droguri. Dosarul penal format a fost definitiv închis printr-o tranzacție încheiată de procuror cu susnumitul, presupunând plata unei sume de bani de către acesta, procedură care nu implica nicio intervenție din partea vreunei instanțe judecătorești, dar, în conformitate cu dreptul penal olandez închidea orice posibilitate de continuare a urmăririi în cauză sau de deschidere a unei alte proceduri penale pentru aceleași fapte.

Ulterior închiderii cauzei de către Ministerul Public olandez (Openbaar Ministerie), autoritățile germane, ca urmare a depistării de tranzacții bancare suspecte efectuate de același Hüseyin Gözütok, coroborate cu informațiile rezultate din ancheta la care a fost supus acesta în Țările de Jos, l-au arestat, iar apoi l-au trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunii de trafic de droguri. După ce susnumitul a fost condamnat în fond, a beneficiat de încetarea procesului penal în apel, în recursul judecat de Curtea de Apel din Köln (Oberlandsgericht Köln), instanța a formulat o cerere de decizie preliminară referitoare la interpretarea art. 54 din CAAS, articol cu următorul conținut: „O persoană împotriva căreia a fost

---

⁶ ECLI:EU:C:2003:87, în format electronic, în limba engleză, la pagina <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=48044&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=446188>, accesată la data de 9 ianuarie 2018, traducere proprie.

⁷ TCE=Tratatul instituind Comunitatea Europeană, abreviere folosită în continuare în cadrul prezentului studiu.

pronunțată o hotărâre definitivă într-un proces pe teritoriul unei părți contractante nu poate face obiectul urmăririi penale de către o altă parte contractantă pentru aceleași fapte, dacă pedeapsa a fost fixată, are putere de lucru judecat, este în curs de executare sau nu mai poate fi executată conform legii părții contractante care a pronunțat sentința”⁸.

Întrebarea preliminară adresată Curții de Justiție de către Oberlandsgericht Köln a fost următoarea: *„Există vreun impediment în Republica Federală Germania, bazat pe art.54 CAAS, dacă, potrivit legii olandeze, o acțiune penală bazată pe aceleași fapte nu mai e posibilă? În particular, există vreun impediment la trimiterea în judecată atunci când o decizie a parchetului de a înceta procedurile după îndeplinirea condițiilor impuse printr-o tranzacție (în conformitate cu dreptul olandez), care potrivit legii unui alt stat membru necesită o aprobare judecătorească, împiedică acțiunea penală înaintea unei instanțe judecătorești olandeze?”*.

În ceea ce îl privește pe Klaus Brügge, cetățean german, acuzat de parchetul din Belgia că a agresat fizic o persoană, căreia i-a produs vătămări corporale ce au avut ca și consecință o incapacitate temporară de muncă și astfel i-a cauzat un prejudiciu pentru recuperarea căruia victima s-a constituit parte civilă în cauză, acesta a fost trimis în judecată înaintea Judecătoriei din Veurne (Rechtbank van eerste aanlag te Veurne). În timpul judecății cauzei penale în Belgia, desfășurând o anchetă cu același obiect, Parchetul din Bonn a încheiat o tranzacție ce era scutită de aprobare judecătorească cu Klaus Brügge, încetând definitiv urmărirea penală față de acesta după ce susnumitul a achitat o sumă de bani stabilită ca obligație de către procuror.

În aceste condiții, Judecătoria din Veurne a formulat următoarea întrebare preliminară adresată Curții de Justiție: *„În temeiul art. 54 CAAS, are posibilitatea parchetul belgian să ceară unui cetățean german să compare în fața unei instanțe penale belgiene, în scopul de a fi condamnat pentru aceleași fapte pentru care parchetul din Germania i-a oferit acestuia o tranzacție, constând în încetarea acțiunii penale după plata unei sume de bani, care ulterior a fost plătită de cel acuzat?”*.

Cele două cauze au fost conexe întrucât privesc aceeași problemă juridică: dacă o tranzacție judiciară făcută doar de procuror cu inculpatul, în condițiile în care legea statului membru în care a fost făcută nu cere aprobarea judecătorească a tranzacției determină sau nu aplicarea principiului ne bis in idem într-un alt stat în baza art. 54 din CAAS. Sau, mai sintetic, se aplică sau nu art. 54 CAAS în cazul deciziilor procurorului de a pune capăt unei acțiuni penale bazată pe o tranzacție nesanționată de instanță în aceleași condiții ca și în cazul unei hotărâri judecătorești definitive de condamnare la o pedeapsă?

---

⁸ Convenția de aplicare a Acordului Schengen din 14 iunie 1985, încheiată între guvernele statelor din Uniunea Economică Benelux, Republicii Federale Germania și Republicii Franceze privind eliminarea treptată a controalelor la frontierele comune, în limba română, în format electronic la pagina <http://www.schengen.mai.gov.ro/Documente/utile/catutil/Conventia%20Schengen.pdf> , accesată la data de 9 ianuarie 2018.

Interpretarea Curții dată art. 54 CAAS prin prezenta hotărâre este bazată pe un raționament deductiv și are un profund caracter teleologic.

Ceea ce este cu adevărat important, după cum rezultă din motivare, este scopul tranzacției încheiate între procuror și inculpat și anume stingerea cu caracter definitiv a acțiunii penale față de un anumit inculpat pentru o anumită faptă. În acest sens, nu contează de fapt, dacă decizia judiciară având o astfel de finalitate este luată exclusiv de procuror, fără vreo aprobare sau încuviințare din partea instanței, câtă vreme sistemul de drept procesual penal al statului respectiv permite acest lucru.

Interpretând teleologic, Curtea arată în cadrul pct. 26 din hotărâre că *„Din modul de formulare al art. 54 CAAS este clar faptul că o persoană nu poate fi trimisă în judecată într-un stat membru pentru aceleași fapte pentru care cauza a fost închisă definitiv într-un alt stat membru”*.

În cadrul pct. 27-29 din hotărâre, Curtea învederează, pe de o parte, că îndeplinirea unei obligații stabilite de către parchet prin tranzacție, de către un inculpat, echivalează cu o pedeapsă, iar, pe de altă parte, că procurorul este o autoritate abilitată să joace un rol în administrarea justiției în statele în care acesta este autorizat să încheie tranzacții cu inculpații.

Cu privire la absența dintr-o procedură tranzacțională a vreunei instanțe, pct. 31 din hotărâre arată că acest lucru nu este neapărat necesar din perspectiva art. 54 din CAAS.

Astfel, pe calea interpretării, Curtea de Justiție s-a îndepărtat foarte mult de la textul art. 54 CAAS, admitând că și actele procurorilor, chiar și cele de încetare a acțiunii penale în baza unei tranzacții nesupuse verificării de o instanță judecătorească generează efectul *ne bis in idem* întocmai ca o hotărâre definitivă a unei instanțe judecătorești. Elementele centrale ce justifică o asemenea interpretare extensivă sunt: încrederea reciprocă pe care statele membre trebuie să o aibă față de sistemele de justiție penală a altor state membre și scopul final al tranzacției încheiate de procuror cu inculpatul, acela de a pune capăt definitiv litigiului, scop ce este realizat în egală măsură pe această cale ca și printr-o hotărâre judecătorească definitivă.

Este clar faptul că instanța Uniunii vede în necesitatea intervenției unei instanțe judecătorești care să sancționeze tranzacția judiciară a procurorului o simplă formalitate și o hiperprocedurizare (a se vedea pct. 35 din motivarea hotărârii).

Concluzia la care ajunge Curtea de la Luxembourg în finalul silogismului juridic este că *„principiul ne bis in idem prevăzut de art. 54 CAAS se aplică, de asemenea, procedurilor prin care continuarea acțiunii penale sau inițierea unei alte acțiuni penale este împiedicată, proceduri prin care procurorul, într-un stat membru, poate pune capăt, fără implicarea vreunei instanțe judecătorești, unei acțiuni penale inițiate în acel stat, după ce acuzatul și-a îndeplinit anumite obligații și, în particular, a plătit o anumită sumă de bani stabilită de procuror”* (pct. 48 din hotărâre).

II.2) Hotărârea Curții (Camera a doua) din 18 iulie 2007, pronunțată în cauza C-288/05 având ca obiect cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare în procedura penală împotriva lui Jürgen Kretzinger, în prezența Hauptzollamt Augsburg⁹

Cu două ocazii diferite, cea dintâi în anul 1999, iar cea de-a doua în anul 2000, Jürgen Kretzinger, cetățean german a condus un camion în care transporta țigări de contrabandă introduse în Grecia din afara spațiului Uniunii Europene, prin Italia și Germania, cu scopul comercializării lor pe piața britanică. În primul caz, după ce a fost prins de Guardia di Finanza, acesta a fost trimis în judecată, iar ulterior condamnat definitiv (la un an și opt luni închisoare cu suspendarea executării pedepsei) în lipsă, pentru import și deținere în Italia de mărfuri de contrabandă precum și pentru sustragerea de la plata taxelor vamale pentru țigările importate.

În al doilea caz, în mod similar, a fost prins în Italia, a fost reținut și arestat preventiv, după care s-a întors în statul al cărui cetățean era, Germania. Și de această dată, a fost condamnat în lipsă, în Italia, la o pedeapsă de doi ani închisoare cu executare.

Având cunoștință de condamnările din Italia, parchetul german l-a trimis în judecată pe inculpat, iar instanța germană de fond, l-a condamnat pe acesta (aplicându-i câte o pedeapsă cu închisoarea pentru fiecare din cele două fapte) pentru infracțiunea de sustragere de la plata taxelor vamale născute din importul bunurilor de contrabandă în Grecia, infracțiune pedepsită de art. 374 din Codul fiscal german. În apel, Bundesgerichtshof a analizat problema aplicării principiului ne bis in idem, în varianta prevăzută de art. 54 CAAS, având în vedere că inculpatul Kretzinger a fost anterior condamnat în Italia pentru faptele respective. Totuși exista o diferență între infracțiunile pentru care a fost condamnat în Italia și cea judecată în Germania, acestea din urmă referindu-se la o evaziune fiscală săvârșită practic în Grecia, în dauna bugetului acestei țări. Această situație a întemeiat cea dintâi întrebare preliminară adresată de instanța germană de apel Curții de Justiție: dacă infracțiunile pentru care inculpatul a fost condamnat în Italia și cele pentru care a fost condamnat nedefinitiv în Germania reprezintă sau nu „*aceleași fapte*” din perspectiva art. 54 CAAS:

Un alt semn de întrebare pentru instanța de apel germană a fost acela referitor la comportamentul pasiv al autorităților judiciare italiene care nu au întreprins nimic pentru a-l aduce în țară pe condamnat în scopul de a-și executa pedeapsa închisorii cu executare. În legătură cu această problemă, instanța de apel germană a adresat mai multe întrebări preliminare referitoare la aplicarea în cauză

---

⁹ ECLI:EU:C:2007:441, publicată în limba română, în format electronic, la pagina <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d5e15a2646fb1d4618881ae027728631c4.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4PaNuKe0?text=&docid=62753&pageIndex=0&doclang=R O&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=466628>, accesată la data de 9 ianuarie 2018.

a Deciziei-cadru 2002/584/JAI raportat la pedepsele pe care Krezinger trebuia să le execute în Italia.

Raționamentul Curții s-a concentrat pe noțiunea de „*aceleași fapte*” din perspectiva aplicării principiului *ne bis in idem*. Astfel, Curtea a reamintit, în cadrul pct. 29 din hotărâre că „*a constatat deja, pe de o parte, la punctul 36 din Hotărârea din 9 martie 2006, Van Esbroeck (C-436/04, Rec., p. I-2333), că unicul criteriu relevant pentru aplicarea articolului 54 din CAAS este acela al identității actelor materiale, înțeles ca existența unui ansamblu de fapte indisolubil legate între ele și, pe de altă parte, la punctul 42 din aceeași hotărâre, că acest criteriu se aplică independent de încadrarea juridică a acestor fapte sau de interesul juridic protejat (a se vedea de asemenea Hotărârea din 28 septembrie 2006, Van Straaten, C-150/05, Rec., p. I-9327, punctele 48 și 53)*”.

Având în vedere criteriul indicat anterior și anume cel al identității actelor materiale, cu definiția dată mai sus, pct. 34 din hotărâre arată că „*se impune a confirma faptul că instanțele naționale competente, chemate să stabilească dacă există identitate de acte materiale, trebuie să se limiteze la a analiza dacă acestea constituie un ansamblu de fapte indisolubil legate în timp, în spațiu, precum și prin obiectul lor (a se vedea în acest sens Hotărârea Van Esbroeck, citată anterior, punctul 38), fără a considera ca fiind relevante aprecieri întemeiate pe interesul juridic protejat*”.

Punctul 37 din hotărâre completează raționamentul, furnizând astfel și răspunsul final la prima întrebare prealabilă, în următorul sens: „*fapte constând în dobândirea de tutun străin de contrabandă într-un stat contractant și în importul și deținerea aceluiași tutun în alt stat contractant, caracterizate de circumstanța că inculpatul, care a fost urmărit în cele două state contractante, avea de la început intenția de a transporta tutunul, după prima intrare în posesie, către o destinație finală, traversând mai multe state contractante, reprezintă conduite care pot intra sub incidența domeniului de aplicare al noțiunii «aceleași fapte» în sensul articolului 54. Aprecierea definitivă în această privință revine instanțelor naționale competente*”.

Cu privire la celelalte întrebări preliminare adresate, Curtea a răspuns după cum urmează:

- pct. 42 din hotărâre: „*pedeapsa închisorii cu suspendarea executării reprezintă o pedeapsă în sensul articolului 54 din CAAS, întrucât sancționează comportamentul ilicit al unei persoane condamnate. Respectiva pedeapsă trebuie considerată ca fiind «în curs de executare» din momentul în care condamnarea a devenit executorie și în timpul termenului de încercare. Ulterior, după expirarea termenului de încercare, pedeapsa trebuie considerată «executată» în sensul aceleiași dispoziții*”;

- pct. 52 din hotărâre: „*în sensul articolului 54 din CAAS, pedeapsa pronunțată de către o instanță a unui stat contractant nu trebuie considerată «executată» sau «în curs de executare» atunci când inculpatul a fost pentru scurt timp reținut și/sau arestat preventiv și când, în conformitate cu legislația statului de condamnare, această privare de libertate trebuie dedusă din durata pedepsei închisorii ce va fi executată ulterior*”;

- pct. 64: „*faptul că un stat membru în care o persoană a făcut obiectul unei hotărâri definitive de condamnare în dreptul intern poate emite un mandat european de arestare*

pentru arestarea acestei persoane în scopul executării acestei hotărâri în temeiul deciziei-cadru nu poate avea vreo consecință asupra interpretării noțiunii «executare» în sensul articolului 54 din CAAS”;

- pct. 66: „posibilitatea lăsată unui stat membru de a emite un mandat european de arestare nu are nicio consecință asupra interpretării noțiunii «executare» în sensul articolului 54 din CAAS. Or, astfel cum au arătat în mod întemeiat guvernul spaniol și Comisia, în circumstanțe precum cele descrise în acțiunea principală, faptul că hotărârea invocată în susținerea unui eventual mandat european de arestare a fost pronunțată în lipsă nu este de natură să infirme această constatare”.

Ceea ce trebuie precizat pentru o corectă înțelegere a soluției Curții în privința impactului pe care l-ar putea produce un mandat european de arestare în considerarea pedepsei inițiale ca aflată în curs de executare este că în prezenta cauză o astfel de întrebare este pur-ipotetică pentru că Italia nu a emis niciun MEA prin care să ceară predarea lui Kretzinger în vederea executării pedepsei în Italia, astfel încât, cu atât mai mult, în temeiul unui asemenea motiv nu se putea avea în vedere existența vreunei împiedicări de a fi urmărit și judecat pentru faptele respective în Germania.

II.3.) Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 16 noiembrie 2010 din cauza C-261/09, având ca obiect cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare în cauza penală privind-l pe Gaetano Mantello¹⁰

Această hotărâre a clarificat pentru prima noțiunea de „*aceleași fapte*” din perspectiva aplicării principiului *ne bis in idem* în materia MEA.

Starea de fapt, pe scurt, presupune următoarele: Gaetano Mantello, cetățean italian, a făcut obiectul unui mandat național de arestare în lipsă din Italia, emis pentru criminalitate organizată, constând în trafic de droguri. Ulterior, la 7 noiembrie 2008, s-a emis și un MEA pentru aceleași fapte, care a fost transmis prin SIS (Sistemul de Informații Schengen). Atât mandatul de arestare național cât și MEA se refereau la săvârșirea de către inculpat a mai multor fapte de trafic de droguri, în intervalul de timp cuprins între luna ianuarie 2004 și luna noiembrie 2005, împreună cu mai multe alte persoane, în cadrul unei rețele de criminalitate organizată transfrontalieră.

În efectuarea urmăririi penale, alături de alte probe, constând în special în supraveghere electronică, inculpatul a făcut obiectul unui filaj ce a demonstrat faptul că acesta a cumpărat 150 de grame de cocaină din localitatea Esslingen din Germania, pe care le-a introdus în Italia, fiind descoperit în posesia drogurilor la coborârea din tren în gara Catania.

¹⁰ ECLI:EU:C:2010:683, publicată în limba română, în format electronic, la pagina <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30d648a3cc27188a42eabd8ea5a90dfecf6e.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxyNahv0?text=&docid=84420&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=644715>, accesată la data de 9 ianuarie 2018.

Pentru fapta descrisă mai sus, constând în posesia a 150 de grame de cocaină destinată vânzării, inculpatul a fost condamnat definitiv la pedeapsa închisorii de 3 ani, 6 luni și 20 de zile închisoare cu executare, din care, în final, condamnatul nu a executat efectiv decât 10 luni și 20 de zile de detenție. I s-a aplicat, de asemenea, și o amendă penală, care nu a fost plătită.

La 3 decembrie 2008, aflat în libertate în Germania, Parchetul General din Stuttgart (Generalstaatsanwaltschaft Stuttgart) a dispus arestarea lui Gaetano Mantello la domiciliu și prezentarea acestuia înaintea Judecătoriei Stuttgart (Amtsgericht Stuttgart), ca urmare a descoperirii în SIS a semnalării cu primire la MEA emis de Italia la 7 noiembrie 2008.

Inculpatul s-a opus predării sale către Italia în baza MEA invocând principiul specialității, precum și faptul că a fost deja condamnat pentru faptele ce făceau obiectul MEA și că ar fi și executat pedeapsa aplicată.

Pentru clarificarea acestei apărări a inculpatului, Curtea de Apel Stuttgart (Oberlandesgericht Stuttgart) a formulat o adresă către autoritățile italiene, cerându-le să explice cu exactitate în ce constau faptele pentru care inculpatul a fost condamnat comparativ cu cele ce formau obiectul MEA emis de Italia. Pentru că autoritățile italiene nu au răspuns adresei instanței germane, aceasta a decis să suspende predarea lui Mantello în baza MEA. La 4 aprilie 2009, Tribunalul din Catania, care a pronunțat hotărârea de condamnare a lui Mantello din anul 2005, a răspuns că hotărârea de condamnare nu se opunea urmării penale din noul mandat de arestare și din MEA.

În aceste condiții, Oberlandesgericht Stuttgart a formulat două întrebări preliminare, urmărind să clarifice dacă noțiunea „*aceleași fapte*” are o interpretare autonomă în dreptul Uniunii sau dacă, dimpotrivă, ar trebui interpretată în conformitate cu dreptul unuia din statele implicate.

Curte de Justiție a început prin a reaminti că MEA este o primă aplicație a principiului recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare în materie penală, că, de principiu, executarea MEA este obligatorie cu excepția cazurilor expres prevăzute în decizia-cadru, această din urmă constatare rezultând și din cele decise în hotărârea din cauza Leyman și Pustovarov, care va fi prezentată mai jos în cuprinsul acestui studiu.

Curtea a conchis, în cadrul pct. 38 din hotărâre că expresia „*aceleași fapte*” constituie o noțiune autonomă de drept, a cărei definiție trebuie înțeleasă în același fel cu cea a noțiunii identice care apare în art. 54 CAAS (a se vedea pct. 40 din hotărâre), în sensul identității de acte materiale.

În ceea ce privește cea de-a doua întrebare preliminară, Curtea a constatat că ceea ce îi este de fapt neclar Curții de Apel din Stuttgart este noțiune de „*judecată definitivă*” din art. 3 pct. 2 din Decizia-cadru 2002/584/JAI, stabilind un caz de neexecutare obligatorie a MEA. Această condiție a fost a fost considerată îndeplinită dacă acțiunea penală s-a stins definitiv ori dacă s-a pronunțat achitarea în cauză, ce nu mai poate face obiectul căilor ordinare de atac.

În aceste condiții, ținându-se seama de conținutul comunicării Tribunalului din Catania către Curtea de Apel din Stuttgart, precum și de aspectul că faptele pentru care a fost deja condamnat Mantello reprezintă doar o parte din conduita criminală a acestuia, ce a fost avută în vedere în dosarul inițial și că alte acte materiale similare caracterizând același tip de infracțiune sunt cercetate independent de faptele pentru care a fost condamnat în primul dosar, nu există vreun impediment la predarea inculpatului autorităților italiene în baza MEA.

Dispozitivul hotărârii stabilește că: „În scopul emiterii și al executării unui mandat european de arestare, noțiunea «aceleași fapte» care figurează la articolul 3 punctul 2 din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre constituie o noțiune autonomă de drept al Uniunii.

În împrejurări precum cele din acțiunea principală, în care, ca răspuns la o solicitare de informații, în sensul articolului 15 alineatul (2) din această decizie-cadru, formulată de autoritatea judiciară de executare, autoritatea judiciară emitentă, în temeiul dreptului său național și cu respectarea cerințelor care decurg din noțiunea «aceleași fapte», astfel cum este consacrată la același articol 3 punctul 2, a constatat în mod expres că precedentă hotărâre pronunțată în ordinea sa juridică nu constituia o hotărâre definitivă cu privire la faptele vizate în mandatul său de arestare și, prin urmare, nu se opunea urmării vizate în mandatul de arestare menționat, autoritatea judiciară de executare nu are niciun motiv să aplice, în legătură cu o asemenea hotărâre, motivul de neexecutare obligatorie prevăzut la articolul 3 punctul 2 menționat”.

III.) Principiul specialității

În baza acestui principiu, rezultat din interpretarea per a contrario a prevederilor art. 27 alin. (2) din Decizia-cadru 2002/584/JAI, o persoană care face obiectul unui MEA nu poate fi urmărită penal, condamnată sau privată de libertate decât pentru săvârșirea infracțiunii ce a stat la baza emiterii aceluși MEA și în nici un caz pentru alte infracțiuni săvârșite anterior predării sale. Această din urmă teză comportă mai multe excepții, prevăzute de art. 27 alin. (3) din decizia-cadru, printre care și cea de la litera (g), care presupune consimțământul expres al autorității judiciare de executare ce a predat persoana vizată de MEA.

III.1.) Hotărârea Curții (Camera a treia) din 1 decembrie 2008 pronunțată în cauza C-388/08 PPU, având ca obiect cererea de hotărâre preliminară în cadrul procedurii penale îndreptată împotriva lui Artur Leymann și Alexei Pustovarov¹¹

Starea de fapt, pe scurt, în cauza în care s-au formulat întrebările preliminare este următoarea: Artur Leymann a făcut obiectul unui MEA emis de Finlanda către

¹¹ ECLI:EU:C:2008:669, publicată în limba română, în format electronic, la pagina <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=66639&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=630936>, accesată la data de 9 ianuarie 2018.

Polonia pentru ca acesta să fie urmărit penal în Finlanda pentru fapta de trafic de stupefiante, constând în introducerea ilegală în țară și comercializarea în Finlanda a unei cantități mari de amfetamine, în perioada 1 ianuarie 2005 - 21 martie 2006. În baza MEA, Leymann a fost predat autorităților finlandeze pentru efectuarea urmăririi penale. Prin rechizitoriul din 2 octombrie 2006, inculpatul Leymann a fost trimis în judecată de parchetul finlandez pentru că ar fi introdus în țară și comercializat o cantitate importantă de hașiș, iar nu de amfetamine, așa cum s-a arătat în MEA. Mai mult, ar fi săvârșit faptele ca executant, în vreme ce organizatorul traficului ar fi fost Alexei Pustovarov.

Înainte începerii judecății cauzei, procurorul a declarat că reprezentantul polonez pe lângă Eurojust i-ar fi spus că nu era nevoie să se solicite consimțământul statului polon pentru urmărirea penală a infracțiunii de trafic de stupefiante constând în trafic cu hașiș, câtă vreme s-a încuviințat același lucru pentru trafic cu amfetamine.

În pofida faptului că a susținut principiul specialității în materie de predare bazată pe MEA, Leymann a fost, în final, condamnat la pedeapsa închisorii cu executare de 3 ani și 4 luni de instanțele finlandeze.

Alexei Pustovarov a fost predat de Spania în baza unui MEA emis de Finlanda în vederea urmăririi penale pentru trafic de stupefiante, cu aceeași referire la traficul cu amfetamine, iar nu cu hașiș. Acesta a fost predat autorităților finlandeze. În cursul urmăririi penale, procurorul finlandez, realizând că obiectul traficului era hașișul iar nu amfetaminele, a adresat autorităților spaniole un nou MEA, cerându-le consimțământul pentru urmărirea penală a lui Pustovarov pentru trafic cu hașiș.

Instanța de fond l-a condamnat însă pe inculpatul Pustovarov la pedeapsa închisorii pentru trafic de stupefiante fără însă a mai aștepta consimțământul autorităților spaniole. Ulterior, acest consimțământ a fost exprimat de Regatul Spaniei înainte de judecarea apelului, astfel încât instanța de apel a ținut cont de acesta și l-a condamnat pe inculpat la 5 ani și 8 luni închisoare.

Celor doi condamnați li s-a permis, în temeiul procedurii penale finlandeze să introducă o acțiune înaintea Curții Supreme (Korkein oikeus), prin care să conteste legalitatea desfășurării urmăririi penale pentru trafic de stupefiante câtă vreme, în realitate era vorba despre un alt drog decât cel precizat în MEA.

Întrebările preliminare formulate de Korkein oikeus Curții de Justiție se referă în principal la definirea noțiunii de „*aceleași fapte*”, din perspectiva aplicării principiului specialității în ceea ce privește procedura de predare în cazul unui MEA, la necesitatea exprimării consimțământului statului de executare a MEA pentru urmărirea penală a altor fapte decât cele precizate inițial în MEA, precum și a neaplicării principiului specialității atunci când procedura penală nu duce la aplicarea unei măsuri care să restrângă libertatea individuală a persoanei.

Raționamentul Curții pornește de la textul art. 27 alin. (2) din decizia-cadru 2002/584/JAI, potrivit căruia „o persoană care a fost predată nu poate fi urmărită penal, condamnată sau privată de libertate pentru o infracțiune săvârșită înaintea predării sale, alta decât cea care a motivat predarea sa”. Principiul este o consecință a suveranității statului membru de executare. De asemenea, „Statele membre pot renunța la aplicarea principiului specialității, conform articolului 27 alineatul (1) din decizia-cadru. Acest principiu cuprinde, pe de altă parte, mai multe excepții prevăzute la alineatul (3) al aceluiași articol” (pct. 45 din hotărâre).

În continuare, Curtea reiterează o parte din raționamentul construit în cauza *Advocaten voor de Wereld WZV*, analizată mai sus, insistând pe importanța principiului recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare în materie penală, a cărui primă concretizare o constituie tocmai MEA, astfel încât, statele membre să fie în principiu obligate să dea curs unui MEA, cu excepția situațiilor expres enumerate la art. 3 și 4 din decizia-cadru.

Cu privire strict la principiul specialității, în pct. 53 din hotărâre, Curtea precizează: „Astfel cum a arătat Comisia în observațiile prezentate, cererea de predare se întemeiază pe informațiile care prezintă situația investigațiilor la momentul emiterii mandatului european de arestare. Este, așadar, posibil ca, pe parcursul procedurii, faptele reținute să nu mai corespundă întru totul celor care fuseseră descrise inițial. Elementele obținute pot conduce la clarificarea și chiar la modificarea elementelor constitutive ale infracțiunii care au justificat inițial emiterea mandatului european de arestare”.

În răspunsul cu privire la cea dintâi întrebare preliminară, Curtea precizează următoarele: pentru a determina dacă infracțiunea în cauză nu este o „infracțiune [...] alta decât cea care a motivat predarea, în sensul articolului 27 alineatul (2) din decizia-cadru, care necesită aplicarea procedurii consimțământului prevăzut la articolul 27 alineatul (3) litera (g) și alineatul (4) din decizia-cadru, este necesar să se verifice dacă elementele constitutive ale infracțiunii, potrivit descrierii legale a acesteia în statul membru emitent, sunt cele pentru care persoana a fost predată și dacă există o corespondență suficientă între datele care figurează în mandatul de arestare și cele menționate în actul de procedură ulterior. Sunt admise schimbări în circumstanțele referitoare la timp și la loc, în măsura în care acestea decurg din elementele culese pe parcursul procedurii derulate în statul membru emitent cu privire la comportamentele descrise în mandatul de arestare, nu modifică natura infracțiunii și nu conduc la motive de neexecutare în temeiul articolelor 3 și 4 din decizia-cadru” (pct. 59 din hotărâre).

Astfel, în mod evident, în cauzele penale privindu-i pe Leymann și Pustovarov, câtă vreme faptele aveau aceeași încadrare juridică, cea de trafic de stupefiante, iar prin modul în care au fost descrise în MEA nu erau esențialmente diferite de cele efectiv trimise în judecată (singura diferență constând în aceea că drogul traficat nu era amfetamina ci hașișul), nu se impunea obținerea unui consimțământ special pentru urmărirea altor fapte din parte statelor de executare. Aceasta este concluzia, în sinteză, a Curții referitoare la cea de-a doua întrebare preliminară. Astfel, potrivit pct. 63 din hotărâre „în împrejurări precum cele din

acțiunea principală, o schimbare în descrierea infracțiunii, având ca obiect categoria de stupefianțe în cauză, nu este, în sine, de natură să caracterizeze o „infracțiune [...] alta decât cea care a motivat predarea, în sensul articolului 27 alineatul (2) din decizia-cadru”.

Concluzia Curții cu privire la cea de-a treia întrebare, referitoare la necesitatea consimțământului persoanei ce urmează a fi predate doar atunci când se pune problema privării sale de libertate a fost următoarea: „Excepția prevăzută la articolul 27 alineatul (3) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584 trebuie interpretată în sensul că, în cazul unei „infracțiuni [...] alta decât cea care a motivat predarea, consimțământul trebuie solicitat, conform articolului 27 alineatul (4) din această decizie-cadru, și obținut dacă este necesară executarea unei pedepse sau a unei măsuri privative de libertate. Persoana predată poate fi urmărită penal și condamnată pentru o astfel de infracțiune înainte ca acest consimțământ să fie obținut, în măsura în care nu se aplică nicio măsură restrictivă de libertate pe parcursul urmăririi penale sau al judecării infracțiunii respective. Cu toate acestea, excepția prevăzută la articolul 27 alineatul (3) litera (c) menționat nu se opune posibilității ca persoana predată să fie supusă unei măsuri restrictive de libertate înainte de obținerea consimțământului, în condițiile în care această restrângere este legal justificată de alte capete de acuzare menționate în mandatul european de arestare” (pct. 3 din dispozitivul hotărârii).

III.2.) Hotărârea Curții (Camera a doua) din 30 mai 2013 din cauza C-168/13 PPU având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în cauza Jeremy F. împotriva Premier ministre¹²

Împotriva resortisantul britanic Jeremy F., o instanță penală a Regatului Unit a emis un MEA în vederea efectuării urmăririi penale pentru răpire de minori. Inculpatul a fost arestat de autoritățile judiciare franceze, care l-au predat celor britanice la data de 10 octombrie 2010. Pe parcursul urmăririi penale desfășurate în Regatul Unit, au apărut elemente care justificau o nouă acuzație în aceeași cauză și anume aceea de săvârșire a infracțiunii de acte sexuale cu o minoră de 16 ani, în contextul răpirii de care Jeremy F. a fost acuzat inițial. În aceste împrejurări, autoritățile competente britanice au formulat o cerere adresată celor franceze în vederea exprimării consimțământului, cerut în baza principiului specialității, pentru efectuarea urmăririi penale și în raport cu infracțiunea de acte sexuale cu o minoră.

Instanța penală franceză a admis și această cerere, dar împotriva hotărârii pronunțate în acest sens, Jeremy F. a formulat recurs înaintea Curții de Casație. Potrivit Codului de procedură penală francez, instanța avea posibilitatea de a suspenda procedura pentru 30 de zile de la primirea cererii în vederea acordării consimțământului la predare. Față de existența unor dubii privitoare la constitu-

¹² ECLI:EU:C:2013:358, publicată în limba română, în format electronic, la pagina <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=137836&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=662700>, accesată la data de 10 ianuarie 2018.

ționalitatea acestei prevederi, Curtea de Casație a sesizat Conseil constitutionnel. La rândul său, pentru a decide asupra excepției de neconstituționalitate, Conseil constitutionnel a formulat o întrebare preliminară adresată Curții de Justiție a Uniunii Europene, constând, în sinteză, în a ști dacă suspendarea procedurii de acordare a acestui tip de consimțământ este sau nu contrară dispozițiilor deciziei-cadru.

Curtea a constatat că suspendarea procedurii în condițiile speței nu contravenea dispozițiilor deciziei-cadru.

Pentru a decide astfel, au fost analizate toate dispozițiile relevante ale deciziei-cadru, ale Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și chiar ideile ce au legătură cu o asemenea chestiune ce se desprind din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Raționamentul inițial a demarat cu reamintirea considerentelor ce apar în mod obișnuit în hotărârile Curții referitoare la MEA, legate de realizarea obiectivului Uniunii constând în constituirea și operaționalizarea spațiului de libertate, securitate și justiție, de necesitatea respectării principiului recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare, de încrederea reciprocă pe care statele membre trebuie să o manifeste în sistemele de justiție penală ale altor state membre.

Cu privire însă la posibilitatea formulării unei căi de atac suspensive împotriva hotărârii judecătorești de admitere a predării unei persoane în baza unui MEA sau de acordare a consimțământului statului de executare pentru extinderea urmăririi penale și pentru alte fapte anterioare celor pentru care a fost inițial încuviințată predarea, Curtea a constatat că decizia-cadru nu reglementează expres o astfel de posibilitate dar nici nu o exclude. Nu o reglementează pentru că un control jurisdicțional asupra predării în baza unui MEA este prevăzut prin însăși procedura de autorizare a predării, ce constituie, în fapt, o acordare a accesului celui vizat de MEA la contestarea predării. În acest fel, dreptul la o cale de atac efectivă, prevăzut de art. 47 din Cartă și de art. 13 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, este respectat. Chiar jurisprudența CEDO a arătat în repetate rânduri că dispozițiile Convenției cu privire la hotărârile judecătorești penale de verificare a legalității detenției nu pretind instituirea unui dublu grad de jurisdicție.

Cerințele prevăzute în diferite articole ale deciziei-cadru referitoare la necesitatea unui control judiciar în diferitele etape ale eliberării și executării unui MEA fac ca întreaga procedură să se desfășoare sub controlul instanței.

Pe de altă parte, MEA este prevăzut de o decizie-cadru, iar specificul acestui tip de act este acela că necesită transpunere în dreptul național al statelor membre, acestea neputând fi împiedicate să prevadă garanții în plus față de cele stipulate expres în decizia-cadru pentru a asigura inclusiv un dublu grad de jurisdicție în chestiuni legate de drepturi fundamentale ale omului, cum este dreptul la libertate.

Unul din obiectivele MEA constă în accelerarea procedurilor specifice cooperării judiciare în materie penală, ceea ce implică respectarea cu strictețe a termenelor prevăzute expres în decizia-cadru 2002/584/JAI (pct. 57-63 din hotărâre).

Punctul 64 din hotărâre sintetizează problema termenelor după cum urmează: *„termenele prevăzute la articolul 17 din decizia-cadru trebuie interpretate în sensul că impun ca decizia definitivă privind executarea mandatului european de arestare să intervină, în principiu, fie în termen de 10 zile de la data la care persoana căutată consimte la predare, fie, în celelalte cazuri, în termen de 60 de zile de la arestarea acesteia. Numai în cazuri particulare aceste termene pot fi prelungite cu 30 de zile suplimentare și numai în circumstanțe excepționale un stat membru poate să nu respecte termenele prevăzute la articolul 17 menționat”*.

Pe de altă parte, pct. 66 din hotărâre consemnează faptul că: *„în ceea ce privește, în al doilea rând, decizia de acordare a consimțământului în vederea extinderii mandatului sau a unei predări ulterioare, conform articolului 27 alineatul (4) și articolului 28 alineatul (3) litera (c) din decizia-cadru, trebuie arătat că aceste două dispoziții prevăd că decizia «este adoptată în cel mult 30 de zile de la data primirii cererii»”*.

Aceste termene trebuie respectate chiar dacă legislația națională prevede posibilitatea recursului suspensiv la admiterea predării în baza unui MEA sau la admiterea cererii de acordare a consimțământului în vederea extinderii mandatului sau a unei predări ulterioare.

Această hotărâre putea fi analizată și în cadrul secțiunii prezentului studiu referitoare la MEA și necesitatea respectării drepturilor fundamentale ale omului.

IV) Motive facultative de refuz a executării unui MEA

Această chestiune este reglementată de art. 4 din Decizia-cadru 2002/584/JAI, care prevede că.

„Autoritatea judiciară de executare poate refuza executarea mandatului european de arestare:

1. atunci când, într-unul dintre cazurile prevăzute la articolul 2 alineatul (4), fapta care stă la baza mandatului european de arestare nu constituie o infracțiune, în conformitate cu dreptul statului membru de executare; cu toate acestea, în materie de taxe și impozite, de vamă și schimb valutar, executarea mandatului european de arestare nu va putea fi refuzată pe motiv că dreptul statului membru de executare nu impune același tip de taxe sau impozite sau nu conține același tip de norme în materie de taxe, impozite, de vamă și schimb valutar, ca și dreptul statului membru emitent;

2. atunci când persoana care face obiectul mandatului european de arestare este urmărită penal în statul membru de executare pentru aceeași faptă care stă la baza mandatului european de arestare;

3. atunci când autoritățile judiciare ale statului membru de executare au decis fie să nu înceapă urmărirea penală pentru infracțiunea care face obiectul mandatului european de arestare, fie să îi pună capăt, sau atunci când persoana căutată a făcut obiectul unei decizii

definitive într-un stat membru pentru aceleași fapte care împiedică desfășurarea ulterioară a procedurilor;

4. atunci când s-a prescris acțiunea penală sau pedeapsa, în conformitate cu dreptul statului membru de executare, iar faptele sunt de competența acestui stat membru, în conformitate cu dreptul său penal;

5. în cazul în care din informațiile aflate la dispoziția autorității judiciare de executare rezultă că persoana căutată a fost judecată definitiv pentru aceleași fapte de o țară terță, cu condiția ca, în caz de condamnare, sentința să fi fost executată sau să se afle în acel moment în curs de executare sau să nu mai poată fi executată, în conformitate cu dreptul țării de condamnare;

6. în cazul în care mandatul european de arestare a fost emis în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță privative de libertate, atunci când persoana căutată rămâne în statul membru de executare, este resortisant sau rezident al acestuia, iar acest stat se angajează să execute această pedeapsă sau măsură de siguranță în conformitate cu dreptul său intern;

7. atunci când mandatul european de arestare se referă la infracțiuni care:

(a) în conformitate cu dreptul statului membru de executare, au fost săvârșite în întregime sau parțial pe teritoriul statului membru de executare sau într-un loc considerat ca atare, sau

(b) au fost săvârșite în afara teritoriului statului membru emitent, iar dreptul statului membru de executare nu autorizează urmărirea penală pentru aceleași infracțiuni săvârșite în afara teritoriului acestuia”.

IV.1.) Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 17 iulie 2008 în cauza C-66/08, având ca obiect pronunțarea unei hotărâri preliminare în procedura privind executarea unui MEA împotriva lui Szymon Kozłowski¹³

Această hotărâre are în vedere cazul de neexecutare facultativă a MEA, prevăzut de art. 4 pct. 6 din Decizia-cadru 2002/584/JAI, „în cazul în care mandatul european de arestare a fost emis în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță privative de libertate, atunci când persoana căutată rămâne în statul membru de executare, este resortisant sau rezident al acestuia, iar acest stat se angajează să execute această pedeapsă sau măsură de siguranță în conformitate cu dreptul său intern”.

În anul 2002, Szymon Kozłowski a fost condamnat definitiv la 5 luni de închisoare pentru distrugere. Pedeapsa nu a fost executată. Din anul 2006, condamnatul s-a aflat într-un penitenciar german, unde a executat o pedeapsă definitivă de trei ani și șase luni închisoare ce i-a fost aplicată pentru 61 de fapte de înșelăciune comise pe teritoriul Germaniei.

În anul 2007, autoritățile judiciare polone au emis un MEA având ca obiect executarea de către susnumitul a pedepsei la care a fost condamnat definitiv în

---

¹³ ECLI:EU:C:2008:437, publicată în limba română, în format electronic la pagina <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=67806&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=684743>, accesată la data de 10 ianuarie 2018.

Polonia. Cu ocazia audierii în vederea predării, autoritatea de executare germană l-a anunțat pe Kozłowski că nu va invoca motivul facultativ de neexecutare prevăzut de art. 4 pct. 6 din decizia-cadru, pentru că nu îl consideră pe acesta rezident german. Oberlandesgericht Stuttgart (Curtea de Apel Stuttgart), dată fiind situația condamnatului, care a locuit cu întreruperi pe teritoriul Germaniei în perioada ulterioară condamnării de către instanța poloneză, a considerat necesar să formuleze o întrebare preliminară pentru a clarifica conținutul expresiilor „rămâne” și „este rezidentă”

Astfel, Curtea a stabilit după cum urmează:

„Articolul 4 punctul 6 din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre trebuie interpretat în sensul că:

– o persoană căutată «este rezident» în statul membru de executare atunci când și a stabilit reședința reală în acest stat și «rămâne» în acest stat atunci când, ca urmare a unei șederi stabile de o anumită durată în acest stat membru, a stabilit cu acesta din urmă legături similare cu cele care rezultă din reședință;

– pentru a stabili dacă între persoana căutată și statul membru de executare există legături care să permită să se constate că această persoană intră sub incidența termenului «rămâne» în sensul articolului 4 punctul 6 menționat, este de competența autorității judiciare de executare să efectueze o apreciere globală a mai multor elemente obiective care caracterizează situația acestei persoane, printre care se numără în special durata, natura și condițiile șederii persoanei căutate, precum și legăturile familiale și economice pe care aceasta le întreține cu statul membru de executare”.

Elementul esențial pe care s-a bazat Curtea în raționamentul ce a condus la concluzia prezentată anterior a fost ideea că executarea pedepsei trebuie să aibă loc în statul în care urmează a se realiza și reinsertia socială a condamnatului.

Dreptul intern german stabilea cu certitudine faptul că numitul Kozłowski nu era rezident pe teritoriul Germaniei, astfel încât, mai rămânea de stabilit dacă acesta „rămâne” în Germania în sensul art.4 pct.6 din decizia-cadru. Cu privire la acest aspect, Curtea stabilește că o astfel de calificare trebuie făcută de autoritatea de executare, care însă trebuie „să efectueze o apreciere globală a mai multor elemente obiective care caracterizează situația acestei persoane, printre care se numără în special durata, natura și condițiile șederii persoanei căutate, precum și legăturile familiale și economice pe care aceasta le întreține cu statul membru de executare” (pct. 48 din hotărâre).

Faptul că persoana condamnată „comite în mod regulat infracțiuni în statul membru de executare și faptul (...) că aceasta este deținută în acest stat în scopul executării unei pedepse privative de libertate”, sunt „elemente lipsite de relevanță pentru autoritatea judiciară de executare în situația în care aceasta trebuie, într-o primă etapă, să determine dacă persoana vizată „rămâne” în sensul articolului 4 punctul 6 din decizia-cadru. În schimb, presupunând că persoana „rămâne” în statul membru de executare, astfel de

elemente pot să dobândească o anumită relevanță în cadrul analizei pe care, dacă este cazul, autoritatea menționată o efectuează în continuare pentru a stabili dacă neexecutarea unui mandat european de arestare este justificată” (pct. 51 din hotărâre).

IV.2.) Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 6 octombrie 2009 în cauza C-123/08, având ca obiect cererea de pronunțare a unei decizii preliminare în procedura privind executarea unui MEA împotriva lui Dominic Wolzenburg¹⁴

Dominic Wolzenburg a fost condamnat definitiv la pedeapsa închisorii cu suspendarea condiționată a executării prin două hotărâri judecătorești definitive pronunțate în anul 2002 în Germania. Pedepsele au fost contopite în anul 2003.

În iunie 2005, susnumitul a început să locuiască în Țările de Jos, într-un apartament pe care l-a închiriat.

La 5 iulie 2005, adică la mai puțin de o lună de când locuia în Olanda, Judecătoria (Amtsgericht) Plettenberg din Germania a pronunțat o hotărâre prin care a revocat suspendarea condiționată a executării pedepsei închisorii susnumitului pentru că acesta a încălcat condițiile stabilite prin hotărârile de condamnare, iar la data de 13 iulie 2006, autoritățile germane au emis un MEA pe numele condamnatului în scopul predării lui în vederea executării pedepsei.

La 1 august 2006, susnumitul a fost arestat de autoritățile olandeze în baza MEA, iar la data de 20 septembrie 2006, acesta s-a prezentat la serviciul de imigrare și naturalizare olandez pentru a se înregistra ca cetățean al Uniunii rezident în Țările de Jos.

Dominic Wolzenburg a lucrat ca salariat în Olanda începând din ultimul trimestru al anului 2005, iar în luna septembrie 2006 trebuia să înceapă un program de pregătire profesională în aceeași țară.

Prezenta hotărâre a Curții de Justiție se referă la același caz de neexecutare facultativă a unui MEA ca și cauza prezentată anterior, Szymon Kozłowski, respectiv cea prevăzută la art. 4 pct. 6 din decizia-cadru 2002/584/JAI.

Instanța olandeză de trimitere a constatat că Wolzenburg nu îndeplinea condițiile legii olandeze pentru a obține o autorizație de ședere de durată nedeterminată în Țările de Jos, însă acest lucru nu constituia per se un impediment la șederea susnumitului în mod legal pe teritoriul acestei țări.

Pentru a decide dacă va aplica dispozițiile prevăzute la art.4 pct.6 din decizia-cadru, Rechtsbank Amsterdam a adresat Curții de Justiție o serie de întrebări preliminare ce gravitează în jurul definiției rezidentului comunitar într-un stat membru al Uniunii, altul decât cel al cetățeniei, condițiile pe care trebuie să le îndeplinească o persoană pentru a fi considerată rezident etc.

---

¹⁴ ECLI:EU:C:2009:616, în limba română, în format electronic, la adresa <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d5dbac82e2f3fd4279885686749b26b2d9.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4PaNuQe0?text=&docid=77860&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=208297>, accesată la data de 10 ianuarie 2018.

Prima întrebare preliminară pe care hotărârea o abordează este cea de-a patra în ordinea invocată de instanța olandeză, de altfel foarte interesantă pentru că ridică problema MEA în contextul dreptului substanțial al Uniunii Europene: *„Intră în domeniul (material) de aplicare al Tratatului CE o dispoziție națională care stabilește condițiile în care autoritatea judiciară a statului membru de executare poate refuza executarea unui mandat european de arestare emis în scopul executării unei pedepse privative de libertate?”* (pct. 39 din hotărâre).

O primă remarcă făcută în hotărârea Curții se referă la interdicția discriminării bazate pe cetățenie sau naționalitate stabilită în primul paragraf al art. 12 TCE, dar, concomitent, Curtea constată că MEA este un instrument juridic dezvoltat în baza TUE, iar nu al TCE. Pe de altă parte, prin dispozițiile TUE nu se poate aduce atingere celor prevăzute de TCE. Mai mult, prin legislația de transpunere a unei decizii-cadru, statele membre nu pot aduce atingere dreptului substanțial al Uniunii, așa cum este prevăzut în TCE (în speță libertății de circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre recunoscută oricărui cetățean al Uniunii).

De aceea, în cadrul pct. 46 din hotărâre se constată că *„o situație precum ce a domnului Wolzenburg se încadrează în sfera dreptului de liberă circulație și ședere al cetățenilor Uniunii în statele membre și, prin urmare, intră în domeniul de aplicare al Tratatului CE. Stabilindu-și reședința în Țările de Jos, persoana interesată și-a exercitat dreptul, conferit prin articolul 18 alineatul (1) CE oricărui cetățean al Uniunii, de liberă circulație și ședere pe teritoriul altui stat membru decât cel al cărui resortisant este”*.

Prin urmare, răspunsul firesc la cea de-a patra întrebare preliminară a fost formulat de Curte în dispozitivul hotărârii după cum urmează: *„Un resortisant al unui stat membru care are reședința legală într-un alt stat membru are dreptul să se prevoaleze de articolul 12 primul paragraf CE împotriva unei legislații naționale, precum Legea privind predarea persoanelor (Overleveringswet) din 29 aprilie 2004, care stabilește condițiile în care autoritățile judiciare competente pot să refuze executarea unui mandat european de arestare emis în scopul executării unei pedepse privative de libertate”*.

Cea de-a treia întrebare preliminară formulată de Rechtsbank Amsterdam se referă la posibilitatea unui stat membru de a condiționa recunoașterea calității de rezident, în sensul posibilității facultative de refuz de executare a unui MEA în baza art.4 pct. 6 din decizia-cadru, nu doar de cerințe privind durata și continuitatea șederii ci și de cerințe administrative, de tipul obținerii unei autorizații de ședere pe durată nedeterminată.

Răspunsul Curții avea să fie negativ, raționamentul bazându-se pe interpretarea dreptului substanțial al Uniunii referitor la libertatea de stabilire.

În sinteză, Curtea a făcut referire la un act legislativ din domeniul dreptului substanțial și anume Directiva 2004/38/CE¹⁵. Articolul 16 alin. (1) din directivă

---

¹⁵ Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii statelor membre și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a

prevede că: „Cetățenii Uniunii care și-au avut reședința legală pe teritoriul statului membru gazdă în cursul unei perioade neîntrerupte de cinci ani dobândesc dreptul de ședere permanentă pe teritoriul acestuia. Acest drept nu face obiectul condițiilor prevăzute la capitolul III”. Așadar, dobândirea dreptului de ședere permanentă nu poate presupune condiționări administrative, simpla reședință neîntreruptă de cel puțin 5 ani fiind constitutivă de drepturi, fără îndeplinirea unor alte condiții.

Astfel, răspunsul Curții la această întrebare preliminară este exprimat la pct. 2 din dispozitiv: „Articolul 4 punctul 6 din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre trebuie interpretat în sensul că, atunci când este vorba despre un cetățean al Uniunii, statul membru de executare nu poate să condiționeze aplicarea motivului de neexecutare facultativă a unui mandat european de arestare, prevăzut de această dispoziție, pe lângă cerința referitoare la durata șederii în acest stat, de cerințe administrative suplimentare, precum deținerea unei autorizații de ședere pe durată nedeterminată”.

În continuare, Curtea parcurge un silogism care are la bază o interpretare restrictivă a transpunerii dispozițiilor art. 4 pct. 6 din decizia-cadru privind MEP, în sensul că statele membre nu ar trebui să facă altceva decât să întărească aplicarea principiului recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare, principiu care stă la baza cooperării judiciare în materie penală în Uniunea Europeană.

Limita interpretării restrictive o constituie legăturile suficient de puternice pe care cel a cărui predare este cerută printr-un MEP le are cu statul de executare; cetățenia statului respectiv este un exemplu de astfel de legătură dar și alte categorii de persoane se găsesc în aceeași situație, de exemplu resortisanții altor state membre care au avut reședința legală în cursul unei perioade neîntrerupte de cinci ani pe teritoriul statului de executare. Această perioadă de cinci ani corespunde celei prevăzute de art. 16 din Directiva 2004/38/CE pentru a dobândi dreptul de ședere permanentă. Procedând astfel, nu se încalcă principiul nediscriminării bazate pe cetățenie sau naționalitate, prevăzut de art. 12 din TCE.

Chintesența raționamentului se regăsește la pct. 67-74 din hotărâre, dar și în trimiterea făcută de pct. 62 din hotărâre la pct. 45 din hotărârea Kozłowski, analizată mai sus: scopul cazului de neexecutare facultativă a unui MEP prevăzut la art. 4 pct.6 din decizia-cadru este acela de a crește șansele de reinsertie socială a persoanei după executarea unei pedepse privative de libertate. Reinsertia socială în statul de executare a unui MEP nu poate constitui o valoare juridică decât dacă, inițial, legăturile celui care este vizat de un MEP sunt mai puternice față de statul de executare decât față de statul solicitant.

Astfel, răspunsul la cea de-a cincea întrebare preliminară este formulat la pct. 3 al dispozitivului hotărârii, după cum urmează: „Articolul 12 primul paragraf CE trebuie interpretat în sensul că nu se opune legislației statului membru de executare în temeiul căreia autoritatea judiciară competentă a acestui stat refuză să execute un mandat european de arestare emis împotriva unuia dintre resortisanții săi în scopul executării unei pedepse privative de libertate, în timp ce, atunci când este vorba despre un resortisant al unui alt stat membru cu drept de ședere întemeiat pe articolul 18 alineatul (1) CE, un astfel de refuz este condiționat de cerința ca acest resortisant să fi avut reședința legală în cursul unei perioade neîntrerupte de cinci ani pe teritoriul statului membru de executare respectiv”.

Cu privire la primele două întrebări preliminare, Curtea a considerat că trebuie analizate împreună, iar reformularea acestora, efectuată de Curtea a fost „să se stabilească care trebuie să fie durata șederii în statul membru de executare a resortisanților unui alt stat membru și care sunt vizați de un mandat european de arestare, pentru ca aceștia să poată intra sub incidența articolului 4 punctul 6 din Decizia-cadru 2002/584”.

Astfel, în cadrul punctului 76 din hotărâre, Curtea face trimitere la pct. 49 din Hotărârea Kozłowski, reținând că: „dacă un stat membru a transpus articolul 4 punctul 6 fără a stabili însă condițiile speciale referitoare la aplicarea acestei dispoziții, este de competența autorității judiciare de executare să efectueze o apreciere globală pentru a stabili, într-o primă etapă, dacă persoana vizată intră sub incidența dispoziției respective. O simplă împrejurare individuală care caracterizează persoana căutată, precum durata șederii acesteia din urmă în statul membru respectiv, nu poate avea, în principiu, o importanță decisivă”.

În speța de față, însă, această problemă nu se pune pentru că, potrivit legislației olandeze, este nevoie de o ședere legală și neîntreruptă pentru ca prevederile art. 4 pct. 6 din decizia-cadru 2002/584/JAI să poată fi invocate de autoritatea de executare olandeză. În consecință, Curtea a considerat că nu mai este necesar să răspundă primelor două întrebări preliminare adresate de instanța olandeză.

IV.3.) Hotărârea Curții (Camera a patra) din 21 octombrie 2010 în cauza C-306/09, având ca obiect cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în procedura privind executarea unui MEA emis împotriva lui I.B.¹⁶

Printr-o decizie definitivă, Curtea de Apel București l-a condamnat pe inculpatul I.B. la o pedeapsă de patru ani închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de trafic de materiale nucleare și radioactive, dispunând concomitent executarea pedepsei la locul de muncă, mod de executare al pedepsei închisorii ce era disponibil în baza Codului penal român în vigoare la data respectivă. Curtea de

---

¹⁶ ECLI:EU:C:2010:626, publicată în limba română, în format electronic, la pagina <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=83633&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=861521>, accesată la data de 10 ianuarie 2018.

Apel a menținut practic sentința având același conținut pronunțată de Tribunalul București.

Ulterior, fără ca numitul I.B. să fi fost informat personal cu privire la un recurs ce se afla pe rol înaintea Curții Supreme de Justiție, la 15 ianuarie 2002, în lipsă, instanța menționată a casat hotărârile anterioare în ceea ce privește modalitatea de executare a pedepsei închisorii, dispunând executarea acesteia prin detenție.

În cursul lunii februarie 2002, I.B. a plecat pentru a se stabili în Belgia, unde l-au urmat soția și copiii începând din octombrie 2002.

Urmare a unei alerte în SIS, care cerea arestarea și predarea numitului I.B. către autoritățile române, la data de 11 decembrie 2007, susnumitul a fost arestat, iar ulterior lăsat în libertate condiționată. La 13 decembrie, Tribunalul București a emis un MEA pe numele lui I.B., prin care cerea autorităților belgiene predarea acestuia în vederea executării pedepsei cu închisoarea.

La 19 februarie 2008, I.B. a cerut acordarea statutului de refugiat în Belgia, care i-a fost refuzat la data de 2 iulie 2008.

Instanța belgiană care a fost sesizată cu predarea susnumitului în baza MEA a sesizat Cătea Constituțională (Cour constitutionnelle) cu anumite chestiuni privind constituționalitatea legislației interne referitoare la transpunerea deciziei-cadru 2002/584/JAI, iar Curtea Constituțională, constatând că respectivele chestiuni depind de interpretarea tratatelor fundamentale și dispozițiilor menționatei decizii-cadru, a formulat mai multe întrebări preliminare Curții de Justiție a Uniunii Europene.

Astfel, Curtea a comasat și reformulat primele două întrebări preliminare, transformându-le în a se stabili dacă *„articolul 4 punctul 6 și articolul 5 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584 pot fi interpretate în sensul că executarea unui mandat european de arestare emis în scopul executării unei pedepse aplicate printr-o decizie pronunțată în lipsă în sensul articolului 5 punctul 1 din această decizie-cadru poate fi supusă condiției ca persoana vizată, resortisant sau rezident al statului membru de executare, să fie returnată în acest din urmă stat pentru a executa acolo, dacă este cazul, pedeapsa care va fi pronunțată împotriva sa la finalul unei noi proceduri de judecată organizate în prezența sa în statul membru emitent”*.

În privința art.4 pct.6 și al art.5 pct.3 din decizia-cadru, Curtea a reamintit scopul acestor dispoziții, stabilit pentru prima oară în cauza Szymon Kozłowski și reluat și în cauza Dominic Wolzenburg, anume acela de a facilita șansele de reinserție socială a condamnatului după executarea pedepsei.

La punctul 54 al hotărârii, Curtea constată că I.B. nu a fost citat personal și nici informat pe ală cale despre data și locul ședinței care a condus la decizia finală în cauză. Această împrejurare activează aplicarea art. 5 pct. 1 din decizia-cadru, *„care prevede tocmai faptul că executarea mandatului de arestare emis în urma unei asemenea decizii poate fi condiționată de garanția că persoana vizată va avea posibilitatea să solicite o nouă procedură de judecată”* (pct. 54 din hotărâre).

Pct. 56 al hotărârii arată, firesc, că: „În cazul în care condamnarea în lipsă care, în acțiunea principală, stă la baza mandatului de arestare nu ar fi devenit executorie, scopul și obiectivul predării ar fi tocmai acelea de a permite continuarea exercitării acțiunii publice sau inițierea unei noi proceduri, cu alte cuvinte, să fie realizată o predare în scopul urmării penale corespunzătoare ipotezei vizate la articolul 5 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584”.

În consecință, pct. 60 din hotărârea Curții stabilește că: „statul membru de executare este autorizat să condiționeze predarea unei persoane care se găsește într-o situație precum cea a lui I. B. de o aplicare coroborată a condițiilor prevăzute la articolul 5 punctele 1 și 3 din Decizia-cadru 2002/584”.

Dispozitivul hotărârii prevede, prin urmare: „Articolul 4 punctul 6 și articolul 5 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre trebuie interpretate în sensul că, atunci când statul membru de executare în cauză a transpus articolul 5 punctele 1 și 3 din această decizie-cadru în ordinea sa juridică internă, executarea unui mandat european de arestare emis în scopul executării unei pedepse pronunțate în lipsă în sensul articolului 5 punctul 1 poate fi supusă condiției ca persoana în cauză, resortisant sau rezident al statului membru de executare, să fie returnată în acest din urmă stat pentru a executa acolo, dacă este cazul, pedeapsa care va fi pronunțată împotriva sa la finalul unei noi proceduri de judecată organizate în prezența sa în statul membru emitent”.

Curtea a considerat că nu mai trebuie să răspundă la celelalte două întrebări adresate pentru că acestea se refereau tocmai la situația în care s-ar fi răspuns primelor întrebări preliminare în sensul că nu ar exista posibilitatea autorității judiciare de executare de a dublu-condiționa predarea atât prin dispozițiile art. 5 pct. 1 cât și a art. 5 pct. 3 din Decizia-cadru 2002/584/JAI.

IV.4.) Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 5 septembrie 2012 în cauza C-42/11, având ca obiect cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare în procedura referitoare la executarea unui mandat european de arestare emis împotriva lui João Pedro Lopes Da Silva Jorge¹⁷

În anul 2003, resortisantul portughez Lopes Da Silva Jorge a fost condamnat definitiv de Tribunalul din Lisabona la 5 ani închisoare pentru trafic de stupefiante.

În anul 2006, aceeași instanță a emis un MEA privindu-l pe susnumitul, având ca obiect predarea acestuia în vederea executării pedepsei.

După emiterea MEA, domnul Lopes s-a instalat în Franța, unde a început să lucreze începând din 11 iulie 2009 și unde s-a căsătorit cu o resortisantă franceză.

---

¹⁷ ECLI:EU:C:2012:517, publicată în limba română, în format electronic la adresa <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d53e53d7991528465e95b1bf2699200669.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4PaNuKe0?text=&docid=126361&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=886147>, accesată la data de 11 ianuarie 2018.

La 20 mai 2010, autoritățile judiciare franceze au dispus arestarea acestuia în baza MEA, dar la 25 mai 2010, Cour d'Appel d'Amiens l-a pus în libertate sub control judiciar.

Înaintea Curții de Apel din Amiens, Lopes Da Silva Jorge a solicitat să se refuze executarea MEA emis de Tribunalul din Lisabona și să se dispună executarea pedepsei cu închisoarea la care a fost condamnat de respectiva instanță portugheză în Franța. În esență, acesta a invocat în favoarea acestei cereri considerente legate de viața sa privată, dispozițiile art. 8 din Convenția europeană privind apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în contextul în care soția sa domicilia în Franța, el însuși lucrase în Franța și locuia în această țară de o perioadă de timp. De asemenea, susnumitul considera că prevederile art. 695-24 din Codul de procedură penală francez conțineau o discriminare pe motiv de cetățenie, în sensul art. 18 din TFUE, prin aceea că rezervau doar cetățenilor francezi motivul de neexecutare facultativă prevăzut la art. 4 pct. 6 din Decizia-cadru 2002/584/JAI, fiind excluși de la beneficiul prevederii amintite de drept al Uniunii Europene cei care neavând cetățenia franceză au totuși reședința în Franța.

Având în vedere argumentele prezentate de Lopes Da Silva Jorge, Curtea de Apel din Amiens a formulat mai multe întrebări preliminare adresate Curții de Justiție, pe care aceasta le-a grupat și le-a reformulat în chestiunea: *„să se stabilească dacă articolul 4 punctul 6 din Decizia-cadru 2002/584 și articolul 18 TFUE trebuie interpretate în sensul că un stat membru de executare poate, în cadrul transpunerii articolului 4 punctul 6, să decidă să limiteze situațiile în care autoritatea judiciară națională de executare este îndreptățită să refuze predarea unei persoane care se încadrează în sfera de aplicare a acestei dispoziții, excluzând în mod absolut și automat resortisanții altor state membre care rămân sau au reședința pe teritoriul său”* (pct. 27 din hotărâre).

Ca punct de importanță maximă în raționamentul juridic al Curții revine ideea, exprimată pentru prima dată în cauza Szymon Kozłowski, pct. 45 și reluată în cauza Dominic Wolzenburg, pct. 62, 67 și în cauza I.B., pct. 52, potrivit căreia scopul cazului de neexecutare facultativă a unui MEA prevăzut de art. 4 pct. 6 din decizia-cadru este acela de a crește șansele de reinsertie socială ale persoanei căutate după executarea pedepsei la care aceasta din urmă a fost condamnată.

Curtea assemblează, în continuare, considerente din cauzele Kozłowski și Wolzenburg, reiterând că *„un stat membru de executare poate în mod legitim să nu urmărească un asemenea obiectiv decât în ceea ce privește persoanele care au demonstrat un grad cert de integrare în societatea din statul respectiv”* (pct. 33 din hotărâre) și că *„deși statele membre dispun, după cum reiese din cuprinsul punctului 33 din prezenta hotărâre, de o marjă de apreciere certă atunci când transpun articolul 4 punctul 6 din Decizia-cadru 2002/584 în dreptul intern, ele nu pot să dea acestor termeni un înțeles mai larg decât cel care decurge dintr-o interpretare uniformă a acestei dispoziții în toate statele membre”* (pct. 37 din hotărâre). Oricum ar proceda, statele membre trebuie să respecte principiul

nediscriminării în funcție de cetățenie și naționalitate, prevăzut expres și fără excepții de art. 18 din TFUE.

O problemă care însă se suprapune distinct pe considerentele susmenționate este cea că art. 4 pct. 6 din decizia-cadru condiționează eventuala executare a pedepsei în statul de executare a MEA de angajamentul acestui stat de a executa pedeapsa „în conformitate cu dreptul său intern” (pct. 44 din hotărâre). Potrivit legislației sale interne, Franța nu își poate lua un asemenea angajament decât raportat la proprii cetățeni, întrucât, arată reprezentantul guvernului francez: „*Republica Franceză a ratificat Convenția asupra transferării persoanelor condamnate, semnată la Strasbourg la 21 martie 1983, al cărei articol 3 alineatul (1) litera (a) prevede că o transferare în vederea executării unei pedepse poate fi avută în vedere numai către statul a cărui cetățenie o are persoana condamnată*” (pct. 45 din hotărâre).

Explicația guvernului francez a fost contrazisă, însă, pertinent și convingător de către Comisie, care a arătat că „în temeiul articolului 3 alineatul (4) din convenția menționată, orice stat care este parte la aceasta poate să definească, oricând, printr-o declarație adresată secretarului general al Consiliului European, termenul «resortisant» în sensul acestei convenții ca incluzând anumite categorii de persoane care rămân sau sunt rezidente pe teritoriul acestui stat fără să aibă cetățenia statului respectiv. Unele dintre părțile contractante, cum ar fi, printre altele, Regatul Danemarcei, Irlanda, Republica Italiană, Republica Finlanda și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, au formulat în fapt astfel de declarații” (pct. 48 din hotărâre).

Dând însă prioritate principiului nediscriminării în funcție de cetățenie sau naționalitate, prevăzut de art. 18 din TFUE, Curtea a decis: „*Articolul 4 punctul 6 din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre și articolul 18 TFUE trebuie interpretate în sensul că, deși un stat membru poate, în cadrul transpunerii articolului 4 punctul 6, să decidă să limiteze situațiile în care autoritatea judiciară națională de executare poate refuza să predea o persoană care se încadrează în domeniul de aplicare al acestei dispoziții, acesta nu poate exclude în mod absolut și automat din acest domeniu de aplicare resortisanții altor state membre care rămân sau sunt rezidenți pe teritoriul său, indiferent de legăturile pe care le au cu acesta din urmă*” (prima teză a dispozitivului hotărârii).

În pct. 53 din hotărâre, Curtea reamintește că: „*Potrivit jurisprudenței, deși deciziile-cadru nu pot, în temeiul articolului 34 alineatul (2) litera (b) UE, să aibă efect direct, caracterul lor obligatoriu determină totuși în privința autorităților naționale, în special a instanțelor naționale, o obligație de interpretare conformă a dreptului național (Hotărârea din 16 iunie 2005, Pupino, C-105/03, Rec., p. I-5285, punctele 33 și 34)*”.

De aceea, teza finală a dispozitivului hotărârii statuează că: „*Instanța de trimitere, luând în considerare ansamblul dreptului intern și făcând aplicarea metodelor de interpretare recunoscute de acesta, trebuie să interpreteze dreptul național, în cea mai mare măsură cu putință, în lumina textului și a finalității Deciziei-cadru 2002/584, pentru a garanta deplina efectivitate a acestei decizii-cadru și pentru a ajunge la o soluție conformă cu finalitatea urmărită de aceasta*”.

V.) MEA și necesitatea respectării drepturilor fundamentale ale omului

Mandatul european de arestare nu este altceva decât instrumentul juridic al Uniunii de recunoaștere reciprocă a mandatelor naționale de arestare. În cauza Niculaie Aurel Bob-Dogi (ECLI:EU:C:2016:385), pe care o vom analiza mai jos, în cadrul punctului VII.3. al prezentului studiu, Curtea avea să sublinieze importanța existenței unui sistem de dublă verificare a drepturilor fundamentale ale omului în cazul emiterii unui MEA: o primă verificare a respectării drepturilor fundamentale ale inculpatului ce se face de către instanța sau organul judiciar care emite mandatul de arestare național și european și o a doua verificare operată de autoritatea judiciară de executare a MEA.

Atât măsura de bază (mandatul național de arestare), cât și instrumentul de recunoaștere al acesteia, adică MEA, vizează în mod direct și nemijlocit dreptul la libertate al persoanei, precum și alte drepturi fundamentale ce au legătură cu sistemul de garanții procesuale menit să garanteze și să protejeze acest drept. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii cuprinde următoarele prevederi referitoare la drepturi fundamentale ale omului ce pot fi afectate de MEA:

- art. 6 – dreptul la libertate și siguranță;
- art. 47 – dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil;
- art. 48 – prezumția de nevinovăție și dreptul la apărare;
- art. 53 – nivelul de protecție al Cartei;
- art. 50 – dreptul de a nu fi judecat sau condamnat pentru aceeași infracțiune.

Subsecțiunile care urmează prezintă cauze ale Curții de Justiție în care MEA a fost privit în strânsă legătură cu respectarea acestor drepturi.

V.1.) Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 29 ianuarie 2013 pronunțată în cauza C-396/11, având ca obiect cererea de decizie preliminară în procedura referitoare la executarea unor MEA împotriva lui Ciprian Vasile Radu¹⁸

Împotriva resortisantului român Ciprian Vasile Radu, un număr de patru instanțe judecătorești germane au emis, fiecare, câte un MEA, în cursul anilor 2007-2008.

În 2009, Curtea de Apel Constanța a admis predarea susnumitului în baza a trei dintre cele patru MEA, dar a refuzat executarea unuia din mandate pe motiv că aceleași fapte invocate de autoritățile germane sunt urmărite și în România, totodată menținând arestarea preventivă a acestuia.

Ulterior, Înalta Curte de Casație Și Justiție a casat hotărârea Curții de Apel Constanța și l-a pus în libertate pe Ciprian Vasile Radu.

¹⁸ ECLI:EU:C:2013:39, publicată în limba română, în format electronic, la adresa http://curia.europa.eu/juris/document/document_print.jsf?doclang=RO&text=%2522rom%25C3%25A2nia%2522&pageIndex=0&part=1&mode=req&docid=132981&occ=first&dir=&cid=2539604, accesată la data de 12 ianuarie 2018.

În rejudicare, înaintea Curții de Apel Constanța, susnumitul s-a opus predării către autoritățile judiciare germane invocând că la data emiterii celor patru MEA împotriva sa, acquis-ul în materia drepturilor omului izvorât din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, precum și din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii nu era înglobat în dreptul Uniunii. Ulterior, post-Lisabona, potrivit art. 6 TUE, prevederile Cartei au aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor, iar drepturile fundamentale, așa cum rezultă din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale constituie principii generale de drept ale Uniunii.

Mai exact, Ciprian Vasile Radu a susținut că, ulterior emiterii celor patru MEA de către instanțele germane, legislația germană de transpunere a deciziei-cadru 2002/584/JAI ar fi fost declarată neconstituțională și nulă de Curtea Constituțională Federală Germană (Bundesverfassungsgericht), iar o altă lege nu a fost adoptată între timp, acest lucru însemnând o lipsă a reciprocității pe care se bazează un instrument juridic de tipul MEA. Susnumitul a susținut că această situație presupune o încălcare a drepturilor fundamentale ale omului, în principal al dreptului la libertate (pct. 19 din hotărâre).

Curtea de apel Constanța a formulat 6 întrebări preliminare, referitoare la modul în care dispozițiile în legătură cu MEA, atât din Decizia-cadru 2002/584/JAI, cât și cele din legislația națională de transpunere a deciziei-cadru, trebuie raportate la normele privitoare la drepturile fundamentale ale omului. Întrebările, extrem de teoretice și foarte puțin aplicative, au fost comasate și reformulate de Curte într-o singură întrebare. Cea de-a cincea întrebare preliminară formulată de Curtea de Apel Constanța a fost declarată inadmisibilă de Curte pentru că era evident faptul că autoritățile germane nu aveau cum să emită un MEA dacă la data emiterii nu exista legislație germană de transpunere a deciziei-cadru, în vigoare.

Întrebarea preliminară, drastic reformulată de Curte, a fost următoarea: „*să se stabilească dacă Decizia-cadru 2002/584, în lumina articolelor 47 și 48 din cartă, precum și a articolului 6 din CEDO, trebuie interpretată în sensul că autoritățile judiciare de executare pot refuza executarea unui mandat european de arestare emis în scopul efectuării urmăririi penale pentru motivul că autoritățile judiciare emitente nu au audiat persoana căutată înainte de a emite acest mandat de arestare*” (pct.31 din hotărâre).

Întrebarea a fost astfel restructurată de Curte pentru că, în esență, ceea ce a susținut Ciprian Vasile Radu a fost că instanțele germane nu l-au audiat înaintea emiterii MEA.

În analiza acestei probleme, având legătură cu dreptul la un proces echitabil și dreptul la apărare în procesul penal, Curtea a reamintit o regulă capitală în materia examinării chestiunilor referitoare la drepturi și libertăți fundamentale: prevederile Cartei au prioritate față de cele ale Convenției pentru apărarea drepturilor omului

și a libertăților fundamentale. Astfel, Curtea a considerat că dreptul prevăzut la art. 6 din Convenție trebuie avut în vedere în analiza juridică pe care o operează prin prisma art. 47 și 48 din cartă.

Raționamentul Curții în prezenta cauză este extrem de simplu: toate argumentele pledează în favoarea principiului executării MEA, cazurile în care refuzul executării este posibil fiind strict reglementate de decizia-cadru.

Curtea arată că: "39. *Contrar celor susținute de domnul Radu, respectarea articolelor 47 și 48 din cartă nu impune ca o autoritate judiciară a unui stat membru să poată refuza executarea unui mandat european de arestare emis în scopul efectuării urmăririi penale pentru motivul că persoana căutată nu a fost audiată de autoritățile judiciare emitente înaintea emiterii acestui mandat de arestare.*

40. *Trebuie să se constate că obligarea autorităților judiciare emitente de a audia persoana căutată înainte de a emite un astfel de mandat european de arestare ar zădărnici în mod inevitabil însuși sistemul de predare prevăzut de Decizia-cadru 2002/584 și, prin urmare, realizarea spațiului de libertate, securitate și justiție, din moment ce, în special pentru a evita fuga persoanei vizate, un astfel de mandat de arestare trebuie să beneficieze de un anumit efect de surpriză.*

41. *În orice caz, legiuitorul european a asigurat respectarea dreptului de a fi audiat în statul membru de executare într-un mod care să nu compromită eficacitatea mecanismului mandatului european de arestare.*

42. *Astfel, din articolele 8 și 15 din Decizia-cadru 2002/584 reiese că, înainte de a decide predarea persoanei căutate în scopul urmăririi penale, autoritatea judiciară de executare trebuie să efectueze un anumit control asupra mandatului european de arestare. În plus, articolul 13 din această decizie-cadru prevede că persoana căutată are dreptul de a fi asistată de un avocat atunci când consimte la predarea sa și, dacă este cazul, renunță la aplicarea principiului specialității. Pe de altă parte, în temeiul articolelor 14 și 19 din Decizia-cadru 2002/584, persoana căutată, atunci când nu consimte la predarea sa și face obiectul unui mandat european de arestare emis în scopul urmăririi penale, are dreptul de a fi audiată de autoritatea judiciară de executare în condițiile stabilite de comun acord de autoritatea judiciară emitentă și autoritatea judiciară de executare.*

43. *Având în vedere ceea ce precedă, trebuie să se răspundă la primele patru întrebări, precum și la a șasea întrebare că Decizia-cadru 2002/584 trebuie interpretată în sensul că autoritățile judiciare de executare nu pot refuza executarea unui mandat european de arestare emis în scopul efectuării urmăririi penale pentru motivul că persoana căutată nu a fost audiată în statul membru emitent anterior emiterii acestui mandat de arestare".*

Argumentația Curții este absolut logică și ține seama de regulile procesului echitabil și ale dreptului la apărare fără a sfida bunul-simț juridic: cum ar putea oare să se impună o regulă atât de absurdă ca cel vizat de un MEA să fie întâi audiat de autoritățile emitente, câtă vreme, scopul unui MEA este tocmai cel de a pune o astfel de persoană la dispoziția justiției statului emitent în vederea anchetei ori a executării pedepsei?

V.2.) Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 26 februarie 2013, pronunțată în cauza C-399/11 având ca obiect cererea de decizie preliminară formulată în procedura Stefano Melloni împotriva Ministerio Fiscal¹⁹

Această hotărâre este una dintre cele mai des invocate din jurisprudența în materie penală a Curții de Justiție a Uniunii Europene pentru că abordează pe larg problematica dreptului de a fi judecat penal în prezență, drept ce a primit o consacrare prin stabilirea de standarde minime în materie, în temeiul art. 82 alin. (2) lit. (b) TFUE, prin Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale²⁰. După cum vom observa în continuare, directiva anterior menționată impune statelor să respecte cerințe referitoare la judecata în absența inculpatului pe care prezenta hotărâre a Curții nu le consideră atât de importante încât nerespectarea lor să fie considerată impediment în executarea unui MEA.

La data întrebărilor preliminare formulate în cauză, Decizia-cadru 2002/854/JAI a fost deja modificată prin prevederile Deciziei-cadru 2009/299/JAI²¹.

În 1996, înaintea existenței MEA, o instanță spaniolă a admis cererea de extrădare în Italia a lui Stefano Melloni, pentru a fi judecat acolo pentru săvârșirea mai multor infracțiuni. Profitând de faptul că instanța spaniolă l-a lăsat în libertate pe cauziune, acesta a fugit. Prin urmare, nu a mai putut fi predat autorităților italiene. În continuare, instanțele judecătorești competente din Italia l-au judecat în lipsă pe inculpat pentru infracțiunile pentru care a fost trimis în judecată, după ce însă au notificat procedura și termenele avocaților împuterniciți de Melloni să-l reprezinte. La finalul procedurii în contumacie din Italia, susnumitul a fost condamnat la 10 ani închisoare pentru bancrută frauduloasă.

Autoritățile judiciare italiene au emis apoi, în 2004, un MEA pe numele lui Melloni pentru executarea pedepsei susmenționate. În anul 2008, urmare a MEA, autoritățile judiciare spaniole l-au arestat pe Stefano Melloni. Acesta s-a opus predării sale în Italia pentru executarea pedepsei la care a fost condamnat, motivând că a fost condamnat în lipsă, în condițiile în care a revocat între timp

---

¹⁹ ECLI:EU:C:2013:107, publicată în limba română în format electronic la adresa <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=134203&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1065950>, accesată la data de 12 ianuarie 2018.

²⁰ Publicată în limba română în JO L 65/1 din 11.3.2016, în format electronic la adresa <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016L0343&from=RO>, accesată la data de 12 ianuarie 2018.

²¹ Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009 de modificare a Deciziilor-cadru 2002/584/JAI, 2005/214/JAI, 2006/783/JAI, 2008/909/JAI și 2008/947/JAI, de consolidare a drepturilor procedurale ale persoanelor și de încurajare a aplicării principiului recunoașterii reciproce cu privire la deciziile pronunțate în absența persoanei în cauză de la proces, publicată în original în limba română în JO L 81/24 din 27.3.2009, în format electronic la adresa <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009F0299&from=RO>, accesată la data de 12 ianuarie 2018.

mandatul de reprezentare încredințat avocaților în cauză, iar pe de altă parte legislația internă italiană nu îi garantează o cale de atac sau un drept la rejudicarea procesului desfășurat în lipsa lui.

Instanța spaniolă i-a respins apărările și a decis predarea acestuia către Italia în baza MEA, reținând, în sinteză, că nu s-a putut face proba revocării mandatului avocaților în timpul procesului desfășurat în Italia, câtă vreme este evident faptul că Melloni a cunoscut faptul că se desfășoară procesul respectiv, însă în mod voluntar a hotărât să se sustragă acestuia.

Stefano Melloni a atacat decizia susmenționată printr-un „*recurso de amparo*”, adică un recurs bazat pe elemente de neconstituționalitate a hotărârii judecătorești atacate, introdus la Tribunal Constitucional. Motivul invocat l-a constituit încălcarea de către instanța care a decis predarea sa a prevederilor art. 24 al Constituției Regatului Spaniei, ce stabilește dreptul la apărare, la asistență din partea unui avocat, dreptul de a nu se autoacuză etc. Tribunal Constitucional a admis că în jurisprudența sa a considerat o încălcare a dreptului la un proces echitabil, așa cum este prevăzut în art. 24 din Constituție, situația în care „*s-a admis extrădarea în state care permit condamnările în lipsă în cazul infracțiunilor foarte grave, fără ca predarea persoanei condamnate să fie supusă condiției ca aceasta să poată ataca condamnările respective pentru a se garanta dreptul la apărare*” (pct. 20 din hotărâre).

Problema ridicată în acest context de Tribunal Constitucional este aceea dacă „*Decizia-cadru 2002/584 interzice instanțelor spaniole să condiționeze predarea domnului Melloni de posibilitatea revizuirii hotărârii de condamnare în cauză*” (pct.24 din hotărâre).

Pentru soluționarea *recurso de amparo* cu care a fost sesizat de Stefano Melloni, Tribunal Constitucional a formulat următoarele întrebări preliminare adresate Curții de Justiție:

„1) *Articolul 4a alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584/JAI, în versiunea în vigoare care rezultă din Decizia-cadru 2009/299/JAI, trebuie interpretat în sensul că nu permite autorităților judiciare naționale, în cazurile menționate în dispoziția respectivă, să supună executarea unui mandat european de arestare condiției ca respectiva hotărâre de condamnare să poată fi revizuită, pentru a garanta dreptul la apărare al persoanei interesate?*

2) *În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, articolul 4a alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584/JAI este compatibil cu cerințele care decurg din dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil prevăzut la articolul 47 din cartă [...], precum și cu dreptul la apărare garantat de articolul 48 alineatul (2) din aceasta?*

3) *În cazul unui răspuns afirmativ la a doua întrebare, articolul 53 din cartă, interpretat sistematic în coroborare cu drepturile recunoscute la articolele 47 și 48 din cartă, permite unui stat membru să condiționeze predarea unei persoane condamnate în lipsă de posibilitatea ca hotărârea de condamnare să fie supusă revizuirii în statul solicitant, conferind astfel drepturilor respective un mai mare nivel de protecție decât cel care decurge*

din dreptul Uniunii Europene, cu scopul de a evita o interpretare care restrânge sau aduce atingere unui drept fundamental recunoscut de constituția statului membru respectiv?"

Curtea de Justiție a analizat pentru început problema ridicată de unele părți din cauză în sensul că trimiterea preliminară ar fi fost inadmisibilă pentru că decizia-cadru privind MEA la care se referă (adică cea modificată prin efectul deciziei-cadru 2009/299/JAI) nu era în vigoare la data pronunțării hotărârii instanței spaniole care a decis predarea condamnatului. Curtea a constatat admisibilitatea trimiterii preliminare, bazată pe principiul *tempus regit actum*, aplicabil în orice chestiuni referitoare la dreptul procesual, în condițiile în care trimiterea preliminară a fost formulată după intrarea în vigoare a deciziei-cadru modificatoare a celei inițiale.

În raționamentul juridic referitor la prima întrebare, Curtea reiterează argumentele pe care le-a invocat în mod constant în jurisprudența sa referitoare la MEA, în sensul că statele membre au obligația să execute MEA, iar excepțiile sunt expres și limitativ prevăzute în decizia-cadru ce reglementează această materie.

Prin decizia-cadru 2009/299/JAI a fost introdus în decizia-cadru 2002/584/JAI articolul 4a, referitor la deciziile pronunțate în urma unui proces la care persoana în cauză nu a fost prezentă în persoană, care are următorul cuprins:

„(1) Autoritatea judiciară de executare poate refuza, de asemenea, executarea mandatului european de arestare emis în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri privative de libertate, în cazul în care persoana nu a fost prezentă în persoană la procesul în urma căruia a fost pronunțată decizia, cu excepția cazului în care mandatul european de arestare precizează că persoana, în conformitate cu alte cerințe procedurale definite în legislația națională a statului membru emitent:

(a) în timp util

(i) fie a fost citată personal și, prin urmare, informată cu privire la data și locul stabilite pentru procesul în urma căruia a fost pronunțată decizia, fie a primit efectiv, prin alte mijloace, o informare oficială cu privire la data și locul stabilite pentru respectivul proces, în așa fel încât s-a stabilit fără echivoc faptul că persoana în cauză a avut cunoștință de procesul stabilit,

și

(ii) a fost informată că poate fi pronunțată o decizie în cazul în care nu se prezintă la proces

sau

(b) având cunoștință de procesul stabilit, a mandatat un avocat care a fost numit fie de către persoana în cauză, fie de către stat pentru a o apăra la proces și a fost într-adevăr apărată de avocatul respectiv la proces

sau

(c) după ce i s-a înmănat decizia și a fost informată în mod expres cu privire la dreptul la rejudecarea cauzei sau la o cale de atac, în cadrul căreia persoana are dreptul de a fi prezentă și care permite ca situația de fapt a cauzei, inclusiv dovezile noi, să fie reexaminată și care poate conduce la desființarea deciziei inițiale:

(i) a indicat în mod expres că nu contestă decizia

sau

(ii) nu a solicitat rejudecarea cauzei sau promovarea unei căi de atac în intervalul de timp corespunzător

sau

(d) nu i s-a înmânat personal decizia, însă:

(i) i se va înmâna decizia personal și fără întârziere după predare și va fi informată în mod expres cu privire la dreptul la rejudecarea cauzei sau la o cale de atac, la care are dreptul de a fi prezentă și care permite ca situația de fapt a cauzei, inclusiv dovezile noi, să fie reexaminată și care poate conduce la desființarea deciziei inițiale,

și

(ii) va fi informată cu privire la intervalul de timp în care trebuie să solicite rejudecarea cauzei sau promovarea unei căi de atac, astfel cum se menționează în mandatul de arestare european relevant. [...]”

Interpretând elementar textul de mai sus, Curtea a arătat că: „În special, articolul 4a alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584 prevede, în esență, la literele (a) și (b) că, din moment ce persoana condamnată în lipsă a avut cunoștința, în timp util, de procesul stabilit și a fost informată că poate fi pronunțată o decizie în cazul în care nu se prezintă la proces sau, având cunoștința de procesul stabilit, a mandatat un avocat pentru a o apăra, autoritatea judiciară de executare este obligată să predea această persoană, astfel încât ea nu poate condiționa predarea menționată de posibilitatea unei noi proceduri de judecată în prezența persoanei respective în statul membru emitent” (pct. 42 din hotărâre).

Cu privire la cea de-a doua întrebare preliminară, pct. 49 din hotărâre arată că: „În ceea ce privește conținutul dreptului la o cale de atac efectivă și la un proces echitabil prevăzut la articolul 47 din cartă, precum și al dreptului la apărare garantat de articolul 48 alineatul (2) din aceasta, trebuie precizat că, deși dreptul persoanei acuzate de a fi prezentă în persoană la proces constituie un element esențial al dreptului la un proces echitabil, acest drept nu este absolut (a se vedea în special Hotărârea din 6 septembrie 2012, Trade Agency, C-619/10, punctele 52 și 55). Persoana acuzată poate să renunțe la acesta, de bunăvoie, în mod expres sau tacit, cu condiția ca renunțarea să fie stabilită în mod neechivoc, să fie însoțită de un minim de garanții corespunzătoare gravității sale și să nu intre în conflict cu niciun interes public important. În special, încălcarea dreptului la un proces echitabil nu este stabilită, chiar dacă persoana acuzată nu s-ar fi prezentat în persoană la proces, din moment ce aceasta a fost informată cu privire la data și la locul procesului sau a fost apărută de un avocat, pe care l-a mandatat în acest scop”.

Observăm astfel că, din perspectiva respectării dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare în cazul procesului purtat în lipsa inculpatului Melloni în Italia, faptul că acesta a fost reprezentat de doi avocați mandatați expres de acesta pentru a-l reprezenta în instanță era practic suficient. Dreptul la rejudecarea procesului după predarea condamnatului nu ar deveni o garanție a procesului echitabil decât atunci când celelalte garanții, printre care cea menționată anterior, nu ar fi fost aplicabile, ceea ce nu este cazul în respectiva cauză.

Pentru a finaliza raționamentul, Curtea precizează în cadrul pct. 52 din hotărâre: „*articolul 4a alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584 prevede, la literele (a) și (b), condițiile în care persoana în cauză trebuie să fie considerată că a renunțat în mod voluntar și neechivoc să se prezinte la proces, astfel încât executarea mandatului european de arestare emis în scopul executării pedepsei de către persoana condamnată în lipsă nu poate fi supusă condiției ca aceasta să poată beneficia de rejudecarea cauzei în prezența sa în statul membru emitent. Aceasta este situația fie, astfel cum prevede alineatul (1) litera (a), în cazul în care persoana în cauză nu a fost prezentă în persoană la proces, deși a fost citată personal sau a fost informată în mod oficial cu privire la data și locul stabilite pentru acesta, fie, astfel cum prevede același alineat litera (b), în cazul în care, având cunoștință de procesul stabilit, a ales să fie reprezentată de un avocat în loc de a se prezenta în persoană. În ceea ce privește alineatul (1) literele (c) și (d), acesta prevede cazurile în care autoritatea judiciară de executare este obligată să execute mandatul european de arestare deși persoana în cauză are dreptul de a beneficia de rejudecarea cauzei, din moment ce mandatul de arestare respectiv menționează fie că persoana nu a solicitat să beneficieze de rejudecarea cauzei, fie că aceasta va fi informată în mod expres cu privire la dreptul său la rejudecarea cauzei*”.

Prin urmare, la pct. 54 Curtea trage concluzia că „*articolul 4a alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584 este compatibil cu cerințele care decurg din articolul 47 și din articolul 48 alineatul (2) din cartă*”.

În ceea ce privește cea de-a treia întrebare, Curtea are în vedere conținutul art. 53 din Cartă: „*Niciuna dintre dispozițiile prezentei carte nu poate fi interpretată ca restrângând sau aducând atingere drepturilor omului și libertăților fundamentale recunoscute, în domeniile de aplicare corespunzătoare, de dreptul Uniunii și dreptul internațional, precum și de convențiile internaționale la care Uniunea [Europeană] sau toate statele membre sunt părți și în special [CEDO], precum și prin constituțiile statelor membre*”.

Practic, aceasta este problema esențială pe care o are în vedere Tribunalul Constituțional, în sensul că jurisprudența sa în materia dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare, prevăzut de art. 24 din Constituția Regatului Spaniei, prin aceea că interpretează predarea unei persoane judecată în lipsă în statul solicitant către acesta în condițiile în care acest stat nu garantează faptul că procesul inițial va fi judecat în prezență ca o încălcare a drepturilor fundamentale respective, constituie un standard superior celui prevăzut de cartă pentru aceleași drepturi fundamentale, standard care nu poate fi limitat, în temeiul art. 53 din cartă.

La pct. 58 din hotărâre, Curtea consideră că o astfel de viziune aduce atingere principiului supremației dreptului Uniunii, prin aceea că, în baza propriei constituții ar restrânge sfera de aplicare a unui act legislativ al Uniunii.

Pct. 60 din hotărâre interpretează dispozițiile art. 53 din cartă din perspectiva supremației dreptului Uniunii, principiu consacrat în jurisprudența Curții extrem de temeinic și continuu, începând de la cauzele celebre van Gend en Loos și Costa

contra ENEL. Astfel: „ Este adevărat că articolul 53 din cartă confirmă că, în cazul în care un act de drept al Uniunii implică măsuri naționale de punere în aplicare, autoritățile și instanțele naționale sunt libere să aplice standarde naționale de protecție a drepturilor fundamentale, cu condiția ca această aplicare să nu compromită nivelul de protecție prevăzut de cartă, astfel cum a fost interpretată de Curte, și nici supremația, unitatea și caracterul efectiv ale dreptului Uniunii”.

„Trebuie amintit, pe de altă parte, că adoptarea Deciziei-cadru 2009/299, care a inserat dispoziția menționată în Decizia-cadru 2002/584, urmărește înlăturarea dificultăților privind recunoașterea reciprocă a deciziilor pronunțate în lipsa persoanei în cauză la procesul său provocate de existența, în statele membre, a unor diferențe privind protecția drepturilor fundamentale. În acest scop, respectiva decizie-cadru efectuează o armonizare a condițiilor de executare a unui mandat european de arestare în caz de condamnare în lipsă, care reflectă consensul la care au ajuns statele membre în ansamblul lor în privința conținutului care trebuie atribuit, în temeiul dreptului Uniunii, drepturilor procedurale de care beneficiază persoanele condamnate în lipsă care fac obiectul unui mandat european de arestare” (pct. 62 din hotărâre).

Față de argumentația de mai sus, Curtea a răspuns negativ celei de-a treia întrebări preliminare formulate de Tribunal Constituțional.

Recapitulând și ținând seama de importanța acestei hotărâri, reproducem în continuare dispozitivul acesteia:

„1) Articolul 4a alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009, trebuie interpretat în sensul că se opune ca autoritatea judiciară de executare, în cazurile menționate în această dispoziție, să supună executarea unui mandat european de arestare emis în scopul executării unei pedepse condiției ca respectiva hotărâre de condamnare pronunțată în lipsă să poată fi revizuită în statul membru emitent.

2) Articolul 4a alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299, este compatibil cu cerințele care decurg din articolul 47 și din articolul 48 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

3) Articolul 53 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că nu permite unui stat membru să condiționeze predarea unei persoane condamnate în lipsă de posibilitatea ca hotărârea de condamnare să fie supusă revizuirii în statul membru emitent, cu scopul de a evita să se aducă atingere dreptului la un proces echitabil și dreptului la apărare garantate de constituția acestuia”.

Pentru că situațiile generate de judecarea proceselor penale în lipsă au ridicat adesea probleme juridice complicate referitoare la respectarea dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare al inculpatului, Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale, menționată la începutul acestei subsecțiuni, stabilind norme minime de procedură penală, în temeiul art.82 alin.(2) lit. (b)

TFUE, prevede în art. 9, intitulat dreptul la un nou proces: „Statele membre se asigură că, atunci când persoanele suspectate sau acuzate nu au fost prezente la procesul lor și condițiile prevăzute la articolul 8 alineatul (2) nu au fost îndeplinite, persoanele în cauză au dreptul la un nou proces sau la o altă cale de atac care permite reexaminarea pe fond a cauzei, inclusiv examinarea unor probe noi, și care ar putea duce la anularea hotărârii inițiale. În acest sens, statele membre se asigură că persoanele în cauză suspectate și acuzate au dreptul de a fi prezente, de a participa efectiv, în conformitate cu procedurile prevăzute de dreptul intern, și de a-și exercita dreptul la apărare”.

Art. 8 alineatul (2) al directivei prevede că statele membre pot să prevadă că un proces care poate duce la o hotărâre privind vinovăția sau nevinovăția persoanei suspectate sau acuzate poate avea loc în absența persoanei în cauză, cu condiția ca:

(a) persoana suspectată sau acuzată să fi fost informată în timp util cu privire la proces și la consecințele neprezentării; sau

(b) persoana suspectată sau acuzată care a fost informată cu privire la proces să fie reprezentată de un avocat mandatat, care a fost numit fie de către persoana suspectată sau acuzată, fie de către stat.

Astfel, chiar dacă directiva susmenționată ar fi fost în vigoare la data formulării întrebărilor preliminare, acest lucru nu ar fi schimbat soarta lui Stefano Melloni, câtă vreme a mandatat doi avocați, care l-au reprezentat în procesul în care a fost judecat în lipsă.

V.3.) Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 5 aprilie 2016, pronunțată în cauzele reunite C-404/15, privindu-l pe Pál Aranyosi și C-659/15, privindu-l pe Robert Căldăraru²²

La datele de 4 noiembrie și 31 decembrie 2014, autoritățile judiciare maghiare au emis două MEA pe numele lui Pál Aranyosi, în vederea predării acestuia pentru efectuarea urmăririi penale în cazul a două fapte de furt prin efracție. Acesta a fost arestat temporar la data de 14 ianuarie 2015 la Bremen, Germania, iar apoi a fost pus în libertate provizorie până la adoptarea unei decizii cu privire la predarea acestuia autorităților maghiare.

Republica Ungară a fost însă condamnată în repetate rânduri pentru condițiile necorespunzătoare de detenție, prin hotărâri ale CEDO. În aceste condiții, pe parcursul procedurii de încuviințare a predării susnumitului către Ungaria, s-a formulat o adresă cu privire la nominalizarea exactă a penitenciarului sau locului de detenție în care va fi plasat inculpatul ulterior unei eventuale predări a acestuia în Ungaria. Autoritățile maghiare nu au răspuns cu exactitate la întrebare.

---

²² ECLI:EU:C:2016:198, în limba română, în format electronic la adresa <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d5114096a365e74314ac5aa717330e4393.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4PaNuKe0?text=&docid=175547&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&oc=c=first&part=1&cid=1297271>, accesată azi, 13 ianuarie 2018.

În aceste condiții, Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen a adresat următoarele întrebări preliminare Curții de Justiție:

„1) *Articolul 1 alineatul (3) din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că o cerere de predare în scopul efectuării urmăririi penale este ilicită în cazul în care indicii temeinice potrivit cărora condițiile de detenție în statul membru emitent încalcă drepturile fundamentale ale persoanei interesate și principiile generale ale dreptului consacrate la articolul 6 TUE sau acesta trebuie interpretat în sensul că, în aceste cazuri, statul de executare poate condiționa sau trebuie să condiționeze decizia privind admisibilitatea cererii de predare de darea unor asigurări în ceea ce privește respectarea condițiilor de detenție? În acest scop, poate sau trebuie statul de executare să formuleze cerințe minime concrete privind condițiile de detenție care trebuie să fie garantate?*

2) *Articolul 5 și articolul 6 alineatul (1) din decizia-cadru trebuie interpretate în sensul că autoritățile judiciare emitente au de asemenea dreptul de a da asigurări privind respectarea condițiilor de detenție sau acest drept rămâne guvernat de normele naționale privind competența din statul membru emitent ?”.*

O situație aproape identică, implicând aceeași instanță germană a condus la formularea unor întrebări similare în cazul unui MEA emis de România la data de 29 octombrie 2015 pe numele lui Robert Căldăraru, în scopul predării acestuia autorităților române în vederea executării unei pedepse privative de libertate. La fel ca și Republica Ungară și România a fost condamnată de CEDO în numeroase cauze legate de condițiile inumane din penitenciare.

Având în vedere faptul că cele două cauze erau extrem de asemănătoare și întrebările preliminare adresate erau identice, Curtea a hotărât conexarea celor două cauze.

După reiterarea în considerentele hotărârii a aspectelor devenite deja clasice, referitoare la necesitatea de a da curs MEA, cu excepția situațiilor expres și limitativ prevăzute în decizia-cadru, Curtea a reamintit dispozițiile art. 1 alin. (3) din decizia-cadru 2002/584/JAI, potrivit cărora aceste dispoziții nu pot avea ca efect modificarea obligației de respectare a drepturilor fundamentale, așa cum sunt acestea consacrate în special în cartă.

În cadrul pct. 84 din hotărâre, Curtea a recunoscut că respectarea dispozițiilor art. 4 din cartă, referitor la interzicerea tratamentelor inumane sau degradante se impune.

Ceea ce este esențial, în viziunea Curții, este stabilirea existenței sau inexistenței unei situații de pericol concret de încălcare a demnității umane prin condițiile în care va fi deținută persoana vizată de un MEA în statul solicitant, condiții care trebuie să fie evaluate de autoritatea de executare într-o modalitate întemeiată pe *„elemente obiective, fiabile, precise și actualizate în mod corespunzător cu privire la condițiile de detenție care prevalează în statul membru emitent și care dovedesc realitatea unor deficiențe fie sistemice sau generalizate, fie afectând anumite grupuri de persoane ori chiar anumite centre de detenție”* (pct. 89 din hotărâre, coroborat și cu raționamentul expus la pct. 91-103).

În consecință, Curtea a răspuns celor două întrebări preliminare după cum urmează:

„Articolul 1 alineatul (3), articolul 5 și articolul 6 alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009, trebuie interpretate în sensul că, în prezența unor elemente obiective, fiabile, precise și actualizate în mod corespunzător care dovedesc existența unor deficiențe fie sistemice sau generalizate, fie afectând anumite grupuri de persoane ori chiar anumite centre de detenție în ceea ce privește condițiile de detenție în statul membru emitent, autoritatea judiciară de executare trebuie să verifice, în mod concret și precis, dacă există motive serioase și temeinice de a crede că persoana vizată de un mandat european de arestare emis în scopul efectuării urmăririi penale sau al executării unei pedepse privative de libertate se va confrunta, ca urmare a condițiilor detenției sale în statul membru respectiv, cu un risc real de a fi supusă unui tratament inuman sau degradant, în sensul articolului 4 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, în cazul predării sale statului membru menționat. În acest scop, ea trebuie să solicite furnizarea unor informații suplimentare autorității judiciare emitente, care, după ce a solicitat, la nevoie, asistența autorității centrale sau a uneia dintre autoritățile centrale ale statului membru emitent, în sensul articolului 7 din decizia-cadru, trebuie să comunice aceste informații în termenul stabilit într-o astfel de cerere. Autoritatea judiciară de executare trebuie să își amâne decizia privind predarea persoanei în cauză până la obținerea informațiilor suplimentare care îi permit să înlăture existența unui asemenea risc. În cazul în care existența acestui risc nu poate fi înlăturată într-un termen rezonabil, autoritatea respectivă trebuie să decidă dacă este necesar să pună capăt procedurii de predare”.

V.4.) Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 16 iulie 2015 pronunțată în cauza C-237/15 PPU, având ca obiect cererea de decizie preliminară formulată în procedura Minister for Justice and Equality împotriva lui Francis Lanigan²³

Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 15 și 17 din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 referitor la mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009. Această cerere a fost formulată în cadrul executării în Irlanda a unui mandat european de arestare emis la 17 decembrie 2012 de Magistrates¹ Courts in Dungannon (Regatul Unit) împotriva domnului Lanigan.

Art. 15 din decizia-cadru prevede:

„(1) Autoritatea judiciară de executare decide, în termenele și în condițiile stabilite în prezenta decizie-cadru, predarea persoanei.

²³ ECLI:EU:C:2015:474, publicată în limba română în format electronic la adresa <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=165908&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=71090>, accesată la data de 13 ianuarie 2018.

(2) În cazul în care autoritatea judiciară de executare consideră că informațiile comunicate de statul membru emitent sunt insuficiente pentru a-i permite să decidă predarea, aceasta solicită furnizarea de urgență a unor informații suplimentare necesare, în special în legătură cu articolele 3 – 5 și 8, și poate stabili o dată limită pentru primirea acestora, ținând cont de necesitatea de a respecta termenele stabilite la articolul 17.

(3) Autoritatea judiciară emitentă poate, în orice moment, să transmită toate informațiile suplimentare utile autorității judiciare de executare”.

Art. 17 din aceeași decizie-cadru, intitulat „Termene și proceduri pentru decizia de executare a unui mandat european de arestare” stabilește că:

„(1) Un mandat european de arestare se soluționează și se execută în regim de urgență.

(2) În cazul în care persoana căutată consimte la predare, decizia definitivă privind executarea mandatului european de arestare se ia în termen de 10 zile de la data consimțământului menționat anterior.

(3) În celelalte cazuri, decizia definitivă privind executarea mandatului european de arestare se ia în termen de 60 de zile de la data arestării persoanei căutate.

(4) În cazuri particulare, atunci când mandatul european de arestare nu poate fi executat în termenele prevăzute la alineatele (2) sau (3), autoritatea judiciară de executare informează de îndată autoritatea judiciară emitentă despre aceasta, indicând motivele. Într-un astfel de caz, termenele pot fi prelungite cu 30 de zile suplimentare.

(5) Cât timp nici o decizie definitivă privind executarea mandatului european de arestare nu este luată de autoritatea judiciară de executare, aceasta se va asigura că sunt îndeplinite condițiile materiale necesare unei predări efective a persoanei.

(6) Orice refuz de a executa un mandat european de arestare trebuie să fie motivat.

(7) Atunci când, în circumstanțe excepționale, un stat membru nu poate respecta termenele stabilite în prezentul articol, acesta informează Eurojust, precizând motivele întârzierii. În afară de aceasta, un stat membru care a suferit, din partea altui stat membru, mai multe întârzieri în executarea unor mandate europene de arestare, informează Consiliul despre aceasta, în scopul evaluării, la nivelul statelor membre, a punerii în aplicare a prezentei decizii-cadru”.

În anul 2012, Magistrates’ Courts in Dungannon a emis un mandat european de arestare împotriva lui Francis Lanigan, în cadrul urmăririi penale declanșate împotriva sa pentru fapte comise în Regatul Unit în anul 1998, care puteau fi calificate drept omor și deținerea unei arme de foc cu scopul punerii în pericol a vieții.

La 16 ianuarie 2013, domnul Lanigan fost arestat, în temeiul mandatului european de arestare menționat, și a fost prezentat în fața High Court (din Republica Irlanda). El a informat această instanță că nu consimte la predarea sa către autoritățile judiciare ale Regatului Unit și a fost încarcerat în așteptarea unei decizii privind predarea sa către aceste autorități.

Examinarea situației domnului Lanigan de către High Court a început la 30 iunie 2014, în urma unei serii de amânări din cauză, cauzate printre altele, de unele incidente de procedură descrise în decizia de trimitere. Acesta a invocat noi

argumente care, în opinia sa, se opuneau predării sale către autoritățile Regatului Unit. Evaluarea temeiniciei acestor argumente a justificat printre altele trimiterea unor cereri de informații suplimentare acestor autorități, în vederea evaluării credibilității afirmațiilor domnului Lanigan potrivit cărora predarea sa către autoritățile menționate era susceptibilă să îi pună în pericol viața.

După primirea, la 8 decembrie 2014, a informațiilor solicitate, domnul Lanigan a prezentat, la 15 decembrie 2014, o cerere de liberare pe cauțiune. High Court a admis această cerere și a autorizat, așadar, liberarea pe cauțiune a acestuia impunându-i respectarea anumitor condiții. Cu toate acestea, întrucât condițiile menționate nu au fost îndeplinite, domnul Lanigan a rămas încarcerat.

Pe de altă parte, domnul Lanigan a susținut de asemenea, în ședința din 15 decembrie 2014, în fața High Court, că cererea de predare trebuia să fie respinsă din cauza depășirii termenelor prevăzute de decizia-cadru.

În aceste condiții, High Court a formulat două întrebări preliminare, ca au fost unite și reformulate de Curte, urmând ca aceasta să răspundă chestiunii: „să se stabilească dacă articolul 12, articolul 15 alineatul (1) și articolul 17 din decizia-cadru trebuie interpretate în sensul că se opun ca, după expirarea termenelor stabilite la articolul 17 menționat, autoritatea judiciară de executare, pe de o parte, să adopte decizia privind executarea mandatului european de arestare și, pe de altă parte, să mențină în detenție persoana căutată, în condițiile în care durata totală a detenției acestei persoane depășește respectivele termene” (pct. 26 din hotărâre).

Curtea a dispus următoarele:

„Articolul 15 alineatul (1) și articolul 17 din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009, trebuie interpretate în sensul că autoritatea judiciară de executare rămâne obligată să adopte decizia privind executarea mandatului european de arestare după expirarea termenelor stabilite la articolul 17 menționat.

Articolul 12 din decizia-cadru menționată coroborat cu articolul 17 din aceasta și în lumina articolului 6 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că nu se opune, într-o astfel de situație, menținerii în detenție a persoanei căutate, în conformitate cu dreptul statului membru de executare, chiar dacă durata totală a detenției acestei persoane depășește respectivele termene, cu condiția ca această durată să nu aibă un caracter excesiv în raport cu caracteristicile procedurii urmate în cauza principală, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere. Dacă autoritatea judiciară de executare decide să pună capăt detenției persoanei menționate, această autoritate este obligată să ia, împreună cu punerea provizorie în libertate a acesteia, orice măsură pe care o va considera necesară pentru a evita fuga acesteia și să se asigure că condițiile materiale necesare în vederea predării sale efective rămân într-unite câtă vreme nu s-a adoptat nicio decizie definitivă privind executarea mandatului european de arestare” .

Răspunsul Curții s-a bazat pe interpretarea sa tradițională, întemeiată pe găsirea unor soluții care să permită executarea MEA, dându-se astfel curs de zide-

ratului accelerării și eficienței cooperării judiciare în materie penală, prin aplicarea principiului recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare între statele membre ale Uniunii Europene.

Elementul central al raționamentului juridic construit de Curte îl constituie însă compatibilitatea soluției care favorizează eficiența MEA cu cerințele art. 6 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, referitor la dreptul la libertate și siguranță.

În această privință, pct. 55-61 din hotărâre urmează firul logic prezentat în continuare:

„În această privință, trebuie amintit că articolul 52 alineatul (1) din Cartă admite că pot fi impuse restrângeri ale exercițiului unor drepturi, precum cele consacrate la articolul 6 din aceasta, în măsura în care aceste restrângeri sunt prevăzute de lege, respectă substanța acestor drepturi și libertăți și, prin respectarea principiului proporționalității, sunt necesare și răspund efectiv obiectivelor de interes general recunoscute de Uniune sau necesității protejării drepturilor și libertăților celorlalți (...).

În plus, din articolul 52 alineatul (3) din Cartă rezultă că, în măsura în care aceasta conține drepturi ce corespund unor drepturi garantate prin CEDO, înțelesul și întinderea lor sunt aceleași cu cele prevăzute de convenția menționată. Articolul 53 din Cartă adaugă în acest sens că nicio dispoziție a acesteia nu trebuie să fie interpretată în sensul că limitează sau aduce atingere drepturilor recunoscute în special de CEDO (...).

Din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la articolul 5 paragraful 1 litera f din CEDO, privind procedurile de extrădare, reiese că numai desfășurarea unei astfel de proceduri justifică privarea de libertate întemeiată pe acest articol și că, în consecință, dacă procedura nu este efectuată cu diligența impusă, detenția încetează să fie justificată (...).

În consecință, dat fiind că emiterea unui mandat european de arestare nu poate, prin ea însăși, să justifice o detenție a persoanei căutate pentru o durată totală care depășește timpul necesar executării acestui mandat, autoritatea judiciară de executare nu va putea să decidă menținerea persoanei în detenție, în conformitate cu articolul 6 din Cartă, decât dacă procedura de executare a mandatului european de arestare a fost efectuată într-un mod suficient de diligent și, prin urmare, dacă durata detenției nu are un caracter excesiv.

Pentru a se asigura că este într-adevăr așa, autoritatea judiciară de executare va trebui să efectueze un control concret al situației în cauză, ținând seama de toate elementele pertinente în vederea evaluării justificării duratei procedurii, în special eventuala pasivitate a autorităților statelor membre în cauză și, dacă este cazul, contribuția persoanei căutate la această durată. Pedapsa la care se expune această persoană sau pronunțată împotriva acesteia în ceea ce privește faptele care au justificat emiterea mandatului european de arestare al cărui obiect îl constituie persoana căutată, precum și existența unui risc de fugă vor trebui de asemenea să fie luate în considerare.

În acest context, împrejurarea că persoana căutată a fost deținută o durată totală care depășește cu mult termenele stabilite la articolul 17 din decizia-cadru este de asemenea pertinentă, în măsura în care aceste termene sunt în principiu suficiente, având în vedere printre altele rolul esențial al principiului recunoașterii reciproce în sistemul instituit prin

decizia-cadru, pentru ca autoritatea judiciară de executare să efectueze controalele prealabile executării unui mandat european de arestare și să adopte decizia privind executarea unui astfel de mandat.

În orice caz, dacă autoritatea judiciară de executare constată, în urma controlului menționat la punctele 58-60 din prezenta hotărâre, că este obligată să pună capăt detenției persoanei căutate, atunci îi revine sarcina ca, în temeiul articolului 12 și al articolului 17 alineatul (5) din decizia-cadru, să ia, împreună cu punerea provizorie în libertate a acestei persoane, orice măsură pe care o va considera necesară pentru a evita fuga acesteia și să se asigure că condițiile materiale necesare în vederea predării sale efective rămân întrunite câtă vreme nu s-a adoptat nicio decizie definitivă privind executarea mandatului european de arestare”.

V.5.) Hotărârea Curții (Camera a patra) din 28 iulie 2016, pronunțată în cauza C-294/16 PPU, având ca obiect cererea de decizie preliminară formulată în procedura JZ împotriva Prokuratura Rejonowa Łodz-Śródmieście²⁴

Ca urmare a emiterii de către autoritățile polone a unui MEA pe numele său, JZ a solicitat înaintea instanței polone, ulterior predării sale de către Regatul Unit, să deducă din pedeapsa totală la care a fost condamnat de instanța polonă perioada în care statul membru de executare a luat față de acesta măsura de supraveghere electronică a locuinței în contextul arestului acestuia la domiciliu.

Chestiunea juridică ridicată de către JZ are legătură directă cu dispozițiile art. 26 din Decizia-cadru 2002/584/JAI intitulat „Computarea detenției executate în statul membru de executare”, care prevede:

„(1) Statul membru emitent computează din durata totală a privării de libertate care ar trebui executată în statul membru emitent toate perioadele de detenție rezultând din executarea unui mandat european de arestare, ca urmare a condamnării la o pedeapsă sau măsură de siguranță privative de libertate.

(2) În acest scop, toate informațiile privind durata detenției persoanei căutate pe baza mandatului european de arestare sunt transmise de autoritatea judiciară de executare sau de autoritatea centrală desemnată în temeiul articolului 7 autorității judiciare emitente în momentul predării.” (pct. 10 din hotărâre).

Problema care se pune, în acest context, se referă la definirea noțiunii de „detenție”. În acest scop, Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieście w Łodzi (Tribunalul Districtual din Łódź – Centrul Orașului Łódź, Polonia) a formulat o întrebare preliminară.

Curtea a reformulat-o în felul următor: „să se stabilească dacă articolul 26 alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584 trebuie interpretat în sensul că măsuri precum arestul la domiciliu cu o durată de nouă ore în timpul nopții, însoțit de supravegherea persoanei în cauză prin intermediul unei brățări electronice, de obligația de a se prezenta zilnic sau de

²⁴ ECLI:EU:C:2016:610, publicată în limba română în format electronic la adresa <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=182300&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1278182>, accesată la data de 13 ianuarie 2018.

mai multe ori pe o săptămână la o secție de poliție la ore fixe, precum și de o interdicție de a solicita eliberarea de documente care să permită călătoria în străinătate, pot fi calificate drept „detenție” în sensul acestui articol 26 alineatul (1)” (pct.31 din hotărâre).

Raționamentul juridic construit de Curte pornește de la necesitatea interpretării conforme a dreptului național polonez în materia executării pedepselor, în contextul incidenței în cauză și a dispozițiilor privind MEA.

Un al doilea element esențial al silogismului îl constituie premisa potrivit căreia „detenția” reprezintă o noțiune de drept autonomă în contextul deciziei-cadru 2002/584/JAI (acest lucru rezultă mutatis mutandis din hotărârea Kozłowski, analizată mai sus în cadrul prezentului studiu).

În varianta în limba polonă a deciziei-cadru, în locul noțiunii de „detenție” se folosește noțiunea de „privare de libertate”. Curtea consideră însă că existența unei anumite sintagme doar în unele versiuni lingvistice ale unui act al Uniunii justifică, atunci când o noțiune are caracter autonom și, prin urmare trebuie definită și aplicată unitar la nivelul întregii Uniuni, orientarea după toate variantele lingvistice ale respectivului act. Analizând astfel mai multe versiuni lingvistice ale deciziei-cadru, Curtea a constatat că termenii „detenție” și „privare de libertate” sunt folosiți alternativ, interschimbabil. Astfel, concluzia Curții a fost în sensul că: „aceste noțiuni sunt noțiuni similare, al căror sens obișnuit face trimitere la o situație de detenție sau de încarcerare, iar nu la o simplă restrângere adusă libertății de mișcare” (pct. 40 din hotărâre).

Pe de altă parte, punerea provizorie în libertate de către autoritatea de executare a celui ce face obiectul unui MEA, poate fi însoțită, în conformitate cu prevederile art. 12 din decizia-cadru, de toate măsurile pe care instanța le consideră necesare pentru a evita fuga persoanei respective.

În acest mod, Curtea a distins între natura juridică a unor asemenea măsuri, dispuse de autoritatea de executare și măsura „detenției”.

Curtea a considerat că, din punctul de vedere al intensității și duratei limitării libertății individuale pe care măsurile luate de autoritățile de executare britanice, acestea nu pot fi considerate echivalente, chiar dacă sunt evaluate împreună, în cadrul unui ansamblu, unei lipsiri de libertate de mișcare, pe care o presupune în mod necesar noțiunea de detenție.

Prin urmare, dispozitivul hotărârii răspunde întrebării preliminare adresate după cum urmează:

„Articolul 26 alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009, trebuie interpretat în sensul că măsuri precum arestul la domiciliu cu o durată de nouă ore în timpul nopții, însoțit de supravegherea persoanei în cauză prin intermediul unei brățări electronice, de obligația de a se prezenta zilnic sau de mai multe ori pe săptămână la o secție de poliție la ore fixe, precum și de interdicția de a solicita eliberarea de documente care să permită călătoria în străinătate, nu sunt, în principiu, având în vedere

tipul, durata, efectele și modalitățile de executare a tuturor acestor măsuri, într-atât de constrângătoare încât să producă un efect privativ de libertate comparabil cu cel care rezultă dintr-o încarcerare și astfel să fie calificate drept „detașare” în sensul dispoziției menționate, aspect care trebuie însă verificat de instanța de trimitere”.

VI.) Definiții autonome ale unor noțiuni folosite în Decizia-cadru 2002/584/JAI - cele trei hotărâri ale Curții de Justiție din data de 10 noiembrie 2016

După cum am văzut și mai sus, în cadrul punctului II.3. al prezentului studiu (referitor la cauza Gaetano Mantello), o atenție deosebită a fost acordată de instanțele judecătorești, atunci când au fost solicitate să încuviințeze predarea unor persoane în baza MEA, noțiunilor cu care operează Decizia-cadru 2002/584/JAI, în sensul de a ști dacă acestea au sensuri autonome în dreptul Uniunii Europene, distincte de sensul lor din dreptul statelor membre sau, dimpotrivă, unele din ele trebuie interpretate în conformitate cu dreptul statului de executare, respectiv al statului emitent al MEA.

Principalele noțiuni autonome identificate de jurisprudența Curții de Justiție au fost: „*aceleași fapte*” (în contextul aplicării principiului *ne bis in idem* din cauza Gaetano Mantello), „*autoritate judiciară*” (în contextul identificării tipurilor de autorități care au vocația de a emite MEA, problemă abordată în cauza Poltorak, cauza Özçelik și cauza Kovalkovas) și „*stat membru de executare*” (cauza Malvin West, discutată la punctul VII.2. al studiului).

VI.1.) Hotărârea Curții (Camera a patra) din 10 noiembrie 2016, pronunțată în cauza C-452/16 PPU, având ca obiect cererea de decizie preliminară în procedura privind executarea unui MEA împotriva lui Krzysztof Marek Poltorak²⁵

Urmare a pronunțării de către o instanță suedeză a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii față de resortisantul polonez Poltorak, direcția generală a poliției din Suedia a emis un MEA pe numele acestuia, având ca obiect predarea sa în vederea executării pedepsei.

Rechtbank Amsterdam (Tribunalul din Amsterdam) a fost sesizat, în calitate de autoritate judiciară de executare a mandatului european de arestare menționat, în vederea arestării și a predării domnului Poltorak autorităților suedeze.

Instanța olandeză a avut unele dubii referitoare la competența unei unități de poliție de a emite un MEA, astfel încât a adresat Curții patru întrebări preliminare, primele trei fiind reformulate într-o singură întrebare de Curte, iar la cea de-a

---

²⁵ ECLI:EU:C:2016:858, în limba română în format electronic, la adresa <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d592c0d167e3cd4fa58aa3eaed2f20e871.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4PaNuKe0?text=&docid=185246&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&oc c=first&part=1&cid=1319879>, accesată la data de 13 ianuarie 2018.

patra, Curtea a decis că nu mai trebuie să răspundă întrucât răspunsul dat întrebării reformulate este lămuritor.

Pe scurt, chestiunea la care avea să răspundă Curtea era următoarea: „*să se stabilească dacă noțiunea «autoritate judiciară», prevăzută la articolul 6 alineatul (1) din decizia-cadru, este o noțiune autonomă a dreptului Uniunii și dacă acest articol 6 alineatul (1) trebuie interpretat în sensul că un serviciu de poliție, precum cel în discuție în litigiul principal, intră în sfera noțiunii «autoritate judiciară emitentă», în sensul acestei dispoziții, astfel încât mandatul european de arestare emis de acesta în scopul executării unei hotărâri prin care a fost pronunțată o pedeapsă privativă de libertate poate fi considerat o «decizie judiciară», în sensul articolului 1 alineatul (1) din decizia-cadru».*

În raționamentul juridic pe care l-a construit, Curtea arată că executarea MEA este, în principiu, obligatorie, în baza principiului recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare, însă doar atunci când se respectă condițiile stabilite ad validitatem de decizia-cadru. Reiterând constatările din hotărârea Kozłowski, prezentată mai sus în cadrul acestui studiu, Curtea arată că ori de câte ori o noțiune nu este lăsată expres în scopul de a fi definită de dreptul intern al statelor, aceasta reprezintă o noțiune autonomă a dreptului Uniunii și trebuie să beneficieze de o definiție, interpretare și aplicare unitară.

În continuare, Curtea dezvoltă raționamentul analizând delimitarea dintre sfera judiciară și cea polițienească în materia cooperării. Curtea este de acord că prin noțiunea de „*autoritate judiciară emitentă*” nu trebuie înțeleasă în mod exclusiv o instanță judecătorească, ci și alte organe cu funcții judiciare. Astfel, de o manieră foarte clară și coerentă Curtea arată că: „*În primul rând, în accepțiunea sa obișnuită, termenul «judiciar» nu vizează serviciile de poliție. Astfel, acest termen se referă la puterea judiciară, care trebuie, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 39 din concluzii, să fie distinctă, conform principiului separării puterilor care caracterizează funcționarea unui stat de drept, de puterea executivă. Astfel, autoritățile judiciare sunt considerate în mod tradițional a fi cele care participă la administrarea justiției, spre deosebire, printre altele de autoritățile administrative sau de serviciile de poliție, care fac parte din puterea executivă.*

În al doilea rând, această interpretare a termenilor articolului 6 alineatul (1) din decizia-cadru este susținută de contextul în care se înscrie această dispoziție.

Pe de o parte, trebuie să se facă o distincție între cooperarea judiciară în materie penală, astfel cum era prevăzută la articolul 31 UE, și cooperarea polițienească, astfel cum era prevăzută la articolul 30 UE.

Pe de altă parte, noțiunea «*autoritate judiciară*», în contextul deciziei-cadru, trebuie înțeleasă în sensul că acoperă autoritățile care participă la administrarea justiției penale a statelor membre, cu excluderea serviciilor de poliție” (pct. 35-38 din hotărâre).

Având în vedere principiul separației puterilor în stat, distincțiile operate mai sus de Curte între activitatea polițienească și cea judiciară, precum și necesitatea luării deciziilor în privința MEA „*sub control judiciar*” , punctele 45-46 din hotărâre rețin că: „*emiterea unui mandat de arestare de către o autoritate nejudiciară, precum un serviciu de poliție, nu permite ca autorității judiciare de executare să i se ofere garanția că*

emiterea acestui mandat european de arestare a beneficiat de un astfel de control judiciar și nu poate, în consecință, să fie suficientă pentru a justifica gradul ridicat de încredere între statele membre, menționat la punctul 25 din prezenta hotărâre, care constituie temeiul însuși al deciziei-cadru. În această privință, sunt irelevante organizarea specifică a serviciilor de poliție în cadrul puterii executive și eventualul grad de autonomie de care beneficiază.

În consecință, noțiunea «autoritate judiciară», în sensul articolului 6 alineatul (1) din decizia-cadru, trebuie interpretată în sensul că serviciile de poliție nu intră în sfera acestei noțiuni, astfel încât mandatul european de arestare emis de astfel de servicii nu poate fi considerat o «decizie judiciară», în sensul articolului 1 alineatul (1) din decizia-cadru". Pe scurt, încrederea reciprocă ce stă la baza MEA nu poate exista între o autoritate judiciară dintr-un stat și o autoritate de tip executiv din alt stat membru, ci doar între autoritățile judiciare ale statelor membre.

VI.2.) Hotărârea Curții (Camera a patra) din 10 noiembrie 2016 în cauza C-453/16 PPU, având ca obiect decizia preliminară în procedura privind executarea unui MEA emis împotriva lui Halil Ibrahim Özçelik²⁶

În condiții similare cu cele din precedentă cauză, Krzysztof Marek Poltorak, aceeași instanță olandeză, Rechtbank Amsterdam, și-a pus problema validității unui MEA emis de poliția maghiară dar validat de procuror, având ca obiect solicitarea de arestare și predare a inculpatului pentru a fi urmărit penal în Ungaria.

În cursul procedurii desfășurate înaintea Rechtbank Amsterdam, autoritățile maghiare au răspuns unei adrese a instanței în sensul că „Ministerul Public este independent de puterea executivă și că acesta are misiunea să se asigure, pe durata fazei de cercetare, că serviciile de poliție respectă legea și că suspectul își poate exercita drepturile. Aceste autorități au mai precizat că, în cadrul acestei misiuni, Ministerul Public poate să modifice sau să anuleze o decizie adoptată de un serviciu de poliție atunci când acesta acționează în calitate de organ de cercetare și dacă consideră că această decizie nu este conformă cu legea sau cu obiectul anchetei. În plus, autoritățile menționate au indicat că procurorul care a validat un mandat de arestare național emis de un serviciu de poliție poate interveni în cursul procedurii penale respective, în calitate de reprezentant al Ministerului Public" (pct. 13 din hotărâre).

În aceste condiții, Rechtbank Amsterdam a adresat Curții de Justiție trei întrebări preliminare, pe care Curtea le-a reformulat și le-a unit într-una singură, ce se referea tocmai la situația în care un MEA emis de poliție, dar validat de procuror, îndeplinește condițiile de validitate ale deciziei-cadru.

²⁶ ECLI:EU:C:2016:860, publicată în limba română în format electronic la adresa <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d5b5839fe247e5406392b7f184080223a3.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4PaNuKe0?text=&docid=185253&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1344630>, accesată la data de 13 ianuarie 2018.

Hotărârea se bazează în integralitate pe un raționament juridic identic cu cel din cauza Poltorak, discutată mai sus, singurul lucru diferit constând în faptul că prin procedura de validare de către procuror a MEA emis de poliție și pentru faptul că parchetul, în Ungaria, aparține autorității judiciare, fiind separat de puterea executivă, Curtea consideră că respectivul MEA a fost emis printr-o „decizie judiciară”, în sensul articolului 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009.

VI.3.) Hotărârea Curții (Camera a patra) din 10 noiembrie 2016 în cauza C-477/16 PPU având ca obiect cerere de decizie preliminară în procedura privind executarea unui MEP emis împotriva lui Ruslanas Kovalkovas²⁷

Cauza este foarte asemănătoare cu precedentele două discutate în cadrul prezentului studiu, respectiv Poltorak și Özçelik.

Singura diferență față de aceste două cauze constă în aceea că în prezenta, MEA a fost emisă de Ministerul Justiției din Lituania, ca urmare a unei hotărâri definitive de condamnare la pedeapsa închisorii pronunțată împotriva lui Ruslanas Kovalkovas de o instanță judecătorească. Autoritatea de executare a fost și de această dată Rechtbank Amsterdam, care a adresat Curții de Justiție aceleași întrebări ca și în precedentele două spețe, întrebări pe care Curte le-a unit și reformulat.

Raționamentul din celelalte două cauze a fost aplicat întocmai, însoțit de constatarea că Ministerul Justiției nu poate fi considerat, în nici un caz, o autoritate judiciară, fiind prin natura sa parte a puterii executive.

Pct. 42 din hotărâre arată că: „desemnarea unui organ al puterii executive, precum Ministerul Justiției din Lituania, drept autoritate competentă să emită mandatul european de arestare ar însemna să se acorde puterii executive puterea de decizie în procedura de predare a persoanelor căutate, tocmai ceea ce decizia-cadru urmărește să desființeze”. Această din urmă observație a Curții are legătură, fără îndoială, cu situația convențiilor de extrădare clasice, bazate pe dreptul internațional public, prin care, de obicei, Ministerul Justiției este desemnat ca autoritate centrală a statelor în materie de extrădare. Or, Decizia-cadru 2002/584/JAI își propune, după cum arată punctul (5) din preambulul său, să elimine extrădarea între statele membre și să o înlocuiască cu un sistem de predare între autoritățile judiciare.

Concluzia Curții a fost în sensul că un MEA nu poate fi emis în mod valabil de un organ al puterii executive, deci nici de către Ministerul Justiției, calificarea ca organ judiciar al emitentului MEA fiind de esența acestui instrument de cooperare judiciară în materie penală.

²⁷ ECLI:EU:C:2016:861, publicată în limba română în format electronic la adresa <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=185243&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1348860>, accesată la data de 13 ianuarie 2018.

VII.) Alte probleme de drept abordate de jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene în legătură cu MEA

În cadrul acestei secțiuni va fi abordată problema relației dintre MEA și convențiile clasice de extrădare între statele membre ale Uniunii Europene, chestiunea „lanțului de MEA”, necesitatea existenței unui mandat de arestare național, prealabil și distinct față de MEA, rezistența fizică a persoanei la predare în baza unui MEA și noțiunea de forță majoră.

VII.1.) Relația dintre MEA și convențiile aplicabile în materia extrădării – Hotărârea Curții (Camera a treia) din 12 august 2008 din cauza C-296/08 PPU având ca obiect cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare în procedura de extrădare împotriva lui Ignacio Pedro Sanesteban Goicoechea²⁸

Art. 31 din Decizia-cadru 2002/584/JAI, intitulat „Raporturile cu alte instrumente legale” prevede:

„(1) Fără a aduce atingere aplicării acestora în relațiile dintre statele membre și statele terțe, prezenta decizie-cadru înlocuiește, de la 1 ianuarie 2004, dispozițiile corespunzătoare ale următoarelor convenții aplicabile în materie de extrădare, în relațiile dintre statele membre:

Convenția europeană privind extrădarea din 13 decembrie 1957, Protocolul a) adițional al acesteia din 15 octombrie 1975, al doilea Protocol adițional al acesteia din 17 martie 1978 și Convenția europeană pentru reprimarea terorismului din 27 ianuarie 1977, în partea referitoare la extrădare;

Acordul între cele douăsprezece state membre ale Comunităților Europene privind b) simplificarea și modernizarea modalităților de transmitere a cererilor de extrădare, din 26 mai 1989;

Convenția privind procedura simplificată de extrădare între statele membre ale c) Uniunii Europene, din 10 martie 1995;

Convenția privind extrădarea între statele membre ale Uniunii Europene, din d) 27 septembrie 1996;

titlul III, capitolul 4, din Convenția de punere în aplicare din 19 iunie 1990 a e) Acordului Schengen din 14 iunie 1985 privind eliminarea treptată a controalelor la frontierele comune.

(2) Statele membre pot continua să aplice acordurile sau aranjamentele bilaterale sau multilaterale în vigoare la data adoptării prezentei decizii-cadru, în măsura în care acestea permit aprofundarea sau extinderea obiectivelor acesteia și contribuie la simplificarea sau facilitarea sporită a procedurilor de predare a persoanelor care fac obiectul unui mandat european de arestare (...).

---

²⁸ ECLI:EU:C:2008:457, publicată în limba română în format electronic la adresa <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=68716&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1360995>, accesată la data de 13 ianuarie 2018.

Statele membre notifică Consiliului și Comisiei, în termen de trei luni de la data intrării în vigoare a prezentei decizii-cadru, acordurile sau aranjamentele existente prevăzute la primul paragraf, pe care doresc să continue să le aplice. (...)”.

Art. 32 al aceleiași decizii-cadru, intitulat „Dispoziție tranzitorie” prevede :

„Cererile de extrădare primite până la 1 ianuarie 2004 vor continua să fie reglementate de instrumentele existente în domeniul extrădării. Cererile primite după această dată vor fi guvernate de normele adoptate de statele membre, în temeiul prezentei decizii-cadru. Cu toate acestea, orice stat membru poate face, în momentul adoptării prezentei decizii-cadru, o declarație în care să indice faptul că, în calitate de stat membru de executare, va continua să examineze, în conformitate cu sistemul de extrădare aplicabil până la 1 ianuarie 2004, cererile referitoare la fapte săvârșite înaintea unei date indicate de acesta. Această dată nu poate fi ulterioară datei de 7 august 2002. Respectiva declarație va fi publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene. Aceasta poate fi retrasă în orice moment”.

Conform articolului 32 din decizia-cadru, Republica Franceză a făcut următoarea declarație (JO 2002, L 190, p. 19):

„Franța declară, conform articolului 32 din decizia-cadru [...], că, în calitate de stat de executare, va continua să examineze potrivit sistemului de extrădare aplicabil până la 1 ianuarie 2004 cererile referitoare la fapte săvârșite anterior datei de 1 noiembrie 1993, data intrării în vigoare a Tratatului privind Uniunea Europeană semnat la Maastricht la 7 februarie 1992.” (pct. 17 din hotărâre).

Starea de fapt din cauză implică următoarele elemente:

- la 11 octombrie 2000, guvernul spaniol a introdus, în temeiul Convenției europene privind extrădarea din 13 decembrie 1957, o cerere de extrădare a domnului Santesteban Goicoechea pentru fapte pretins a fi fost săvârșite pe teritoriul spaniol în lunile februarie și martie 1992;

- cererea de extrădare a fost respinsă de autoritățile franceze în 2001, pe motiv că faptele ar fi fost prescrise în conformitate cu dreptul francez;

- la 31 martie 2004, autoritățile judiciare spaniole au eliberat împotriva domnului Santesteban Goicoechea un mandat european de arestare vizând aceleași fapte ca cele vizate prin cererea de extrădare din 11 octombrie 2000;

- autoritățile franceze nu au dat curs acestui mandat din cauza împrejurării că faptele au fost comise în anul 1992, iar potrivit declarației susmenționate a Republicii Franceze, faptele săvârșite până la data 1 noiembrie 1993 urmau să se examineze de această țară potrivit sistemului de extrădare aplicabil până la data de 1 ianuarie 2004;

- la 27 mai 2008 a fost efectuată o cerere de arestare preventivă de către Juzgado Central de Instrucción de la Audiencia Nacional (Spania) pentru aceleași fapte, în vederea unei cereri de extrădare întemeiate pe Convenția din 1996. La 28 mai 2008, domnul Santesteban Goicoechea a fost reținut în vederea extrădării de către Procureur de la République;

- la 2 iunie 2008, autoritățile spaniole au solicitat extrădarea domnului Santesteban Goicoechea în temeiul Convenției din 1996;

- domnul Santesteban Goicoechea a refuzat să fie predat autorităților spaniole, considerând în special că Regatul Spaniei nu poate utiliza dispozițiile Convenției din 1996;

- Regatul Spaniei nu a notificat, în conformitate cu prevederile art.31 alin.(2) paragraf 4 din decizia-cadru 2002/584/JAI, Consiliului și Comisiei, în termen de trei luni de la data intrării în vigoare a deciziei-cadru, acordurile sau aranjamentele existente prevăzute la primul paragraf, pe care dorea să continue să le aplice.

În aceste condiții, Sanesteban Goicoechea a solicitat Curții să declare că ar fi contrar principiilor generale de drept aplicabile în cadrul Uniunii, în special principiilor securității juridice, legalității și neretroactivității legii penale mai aspre să i se aplice Convenția din 1996 pentru fapte cu privire la care Chambre d'instruction de la Cour d'appel de Versailles a declarat, prin Hotărârea din 19 iunie 2001, că a intervenit prescripția potrivit dreptului francez și a pronunțat un aviz defavorabil extrădării (pct. 43 din hotărâre).

Chambre d'instruction de la Cour d'appel de Montpellier a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Lipsa notificării, în temeiul articolului 31 alineatul (2) din decizia-cadru [...], de către un stat membru, în speță [Regatul Spaniei], a intenției sale de a continua aplicarea unor acorduri bilaterale sau multilaterale determină, în temeiul termenului «înlocuiește» de la articolul 31 din această decizie-cadru, imposibilitatea acestui stat membru de a utiliza în relația cu un alt stat membru, în speță [Republica Franceză], care a făcut o declarație în temeiul articolului 32 din decizia-cadru, alte proceduri decât cea a mandatului european de arestare?

În cazul unui răspuns negativ la întrebarea precedentă, se solicită să se răspundă la următoarea întrebare:

2) Rezervele formulate de statul de executare permit acestui stat aplicarea [Convenției din 1996], așadar anterioară datei de 1 ianuarie 2004, dar care a intrat în vigoare în acest stat de executare ulterior datei de 1 ianuarie 2004 prevăzute la articolul 32 din decizia-cadru?” (pct. 31 din hotărâre).

Prima întrebare a fost reformulată de Curte două cum urmează: *„să se stabilească dacă articolul 31 din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că, având în vedere termenul «înlocuiește» care figurează la alineatul (1) al acestui articol, lipsa notificării de către un stat membru, precum Regatul Spaniei, a intenției de a aplica acorduri bilaterale sau multilaterale, conform articolului 31 alineatul (2) din această decizie, determină imposibilitatea acestui stat membru de a utiliza alte proceduri decât cea a mandatului european de arestare în relația cu un alt stat membru, precum Republica Franceză, care a făcut o declarație în temeiul articolului 32 din decizia-cadru” (pct.48 din hotărâre).*

Răspunsul la prima întrebare preliminară a fost negativ, Curtea stabilind că: *„articolul 31 din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că acesta nu vizează decât ipoteza potrivit căreia regimul mandatului european de arestare este aplicabil, situație*

diferită de cea în care o cerere de extrădare vizează fapte săvârșite înaintea unei date indicate de un stat membru într-o declarație făcută conform articolului 32 din decizia-cadru” (pct. 63 din hotărâre).

Pentru a decide astfel raționamentul Curții a pornit de la premisa că, de principiu, începând cu data de 1 ianuarie 2004 se aplică prevederile deciziei-cadru 2002/584/JAI, care înlocuiesc dispozițiile corespunzătoare ale convențiilor în materie de extrădare între statele Uniunii Europene.

Singurele excepții de la această regulă sunt:

- aplicarea bazei convenționale privind extrădarea doar atunci când aceasta stabilește standarde mai înalte pentru asigurarea eficienței și a celerității procedurii de predare, în temeiul art. 31 alin.(2) al deciziei-cadru;

-aplicarea bazei convenționale privind extrădarea pentru fapte săvârșite anterior, până la o dată stabilită prin declarația statului membru, dată care nu poate fi ulterioară celei de 7 august 2002.

Conform pct. 58 al hotărârii, „înlocuirea prevăzută la articolul 31 alineatul (1) din decizia-cadru a convențiilor menționate în această dispoziție nu determină dispariția acestor convenții care rămân relevante pentru cazurile care intră sub incidența unei declarații a unui stat membru făcută conform articolului 32 din decizia-cadru, dar și în alte situații în care regimul mandatului european de arestare nu ar fi aplicabil”.

Din răspunsul Curții la prima întrebare preliminară rezultă că algoritmul de soluționare a unor astfel de probleme juridice, specifice tranziției de la baza convențională în materie de extrădare la regimul MEA are două faze:

1. stabilirea împrejurării că regimul MEA este aplicabil speței;
2. în cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, se va analiza dacă MEA poate fi executat.

Dezvoltarea continuă a bazei convenționale privind extrădarea este încurajată de Uniune pentru uzul acesteia ori de câte ori MEA nu este aplicabil (state terțe dar și între state membre atunci când MEA nu poate fi folosit din cauza neîndeplinirii condițiilor acestuia).

Cea de-a doua întrebare preliminară a fost reformulată de Curte după cum urmează: „să se stabilească dacă articolul 32 din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că acesta se opune aplicării de către un stat membru de executare a Convenției din 1996 în condițiile în care aceasta nu a devenit aplicabilă în acest stat membru decât ulterior datei de 1 ianuarie 2004”.

Astfel, la pct. 74 din hotărâre Curtea arată că: „Aplicarea unor convenții precum cea din 1996 nu aduce atingere regimului mandatului european de arestare prevăzut de decizia-cadru întrucât, conform articolului 31 alineatul (1) din aceasta, o astfel de convenție nu poate fi utilizată decât în situația în care regimul mandatului european de arestare nu se aplică”.

Căta vreme regimul MEA nu se aplică, art. 32 din decizia-cadru 2002/584/JAI, prin referire la eventualele declarații făcute de statele membre

referitoare la baza convențională privind extrădarea, nu distinge în funcție de data intrării în vigoare a Convenției din 1996.

Prin urmare, răspunsul la cea de-a doua întrebare preliminară reformulată a fost următorul: „*Articolul 32 din Decizia-cadru 2002/584 trebuie interpretat în sensul că acesta nu se opune aplicării de către un stat membru de executare a Convenției privind extrădarea între statele membre ale Uniunii Europene, elaborată prin Actul Consiliului din 27 septembrie 1996 și semnată la aceeași dată de toate statele membre, chiar dacă aceasta nu a devenit aplicabilă în acest stat membru decât ulterior datei de 1 ianuarie 2004*” (dispozitivul hotărârii, pct. 82.2.).

VII.2.) „Lanțul” de MEA și noțiunea de „stat membru de executare” – Hotărârea Curții (Camera a doua) din 28 iunie 2012 în cauza C-192/12 PPU, având ca obiect cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare în procedura privind executarea unui MEA împotriva lui Melvin West²⁹

Domnul West a făcut obiectul a trei mandate europene de arestare succesive:

- primul mandat european de arestare a fost emis de autoritățile judiciare franceze în anul 2005 în vederea urmăririi lui Malvin West pentru fapte de furt a unor hărți geografice vechi și rare săvârșite în 1999 și 2000 la Biblioteca Națională a Franței. Acest mandat de arestare, după ce a fost difuzat inițial prin intermediul Sistemului de informații Schengen (SIS) și al Interpol, a fost transmis autorităților competente din Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, domnul West aflându-se în acel moment în detenție în acest stat membru. La 15 februarie 2007, întrucât nu a putut obține predarea domnului West în executarea acestui mandat european de arestare, Tribunalul de Mare Instanță din Paris l-a condamnat în lipsă la trei ani de închisoare. În consecință, la 31 august 2007, autoritățile judiciare franceze au emis un nou mandat european de arestare în vederea executării acestei pedepse privative de libertate, care a fost difuzat prin intermediul SIS și al Interpol.

- al doilea mandat european de arestare a fost emis de autoritățile judiciare finlandeze în 2009 în vederea executării de către Malvin West a unei pedepse cu închisoarea, confirmată în apel în anul 2002 de Curtea de Apel din Helsinki, pentru furturile săvârșite de acesta la biblioteca Universității din Helsinki (Finlanda) în anul 2001.

- al treilea mandat european de arestare a fost emis de autoritățile judiciare maghiare în 2010 în scopul arestării și predării lui Malvin West pentru furtul unor atlase istorice deosebit de valoroase de la Biblioteca Națională Széchenyi (Ungaria), respectiv a unor planșe pe care le-a rupt inițial din acestea.

---

²⁹ ECLI:EU:C:2012:404, publicată în limba română în format electronic la adresa <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30dc5458aede3a1d4626bf4da0b6c8c84aeb.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxyNaxf0?text=&docid=124464&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=31195>, accesată la data de 14 ianuarie 2018.

Autoritățile judiciare din Regatul Unit l-au predat pe Malvin West Ungariei, în executarea mandatului european de arestare emis de autoritățile maghiare menționate. Această predare nu a fost supusă niciunei condiții. O instanță judecătorească maghiară l-a condamnat pe domnul West pentru faptele de furt de care a fost acuzat, la o pedeapsă cu închisoarea de 16 luni. Printr-o decizie din 2011, după ce a constatat că au fost îndeplinite condițiile de predare a domnului West atât în temeiul mandatului de arestare prezentat de autoritățile judiciare finlandeze, cât și în temeiul celui prezentat de autoritățile judiciare franceze, o instanță judecătorească superioară celei care a pronunțat condamnarea a dispus predarea domnului West Republicii Finlanda. Reiese din dosarul menționat că autoritatea judiciară britanică și-a dat consimțământul pentru această predare fără să îl supună niciunei condiții.

La 15 septembrie 2011, Ungaria l-a predat pe domnul West Republicii Finlanda în temeiul mandatului european de arestare emis de autoritățile judiciare ale acestui din urmă stat membru în vederea executării pedepsei cu închisoarea la care a fost condamnat de instanța finlandeză. Rămâneau de executat 17 luni de închisoare. Data eliberării domnului West era stabilită pentru 29 aprilie 2012. La 25 ianuarie 2012, Ministerul Justiției și Administrației Publice din Ungaria a adresat Virallinen syyttäjä (Ministerul Public din Finlanda) o scrisoare prin care acesta din urmă este informat cu privire la decizia Fővárosi Bíróság din 27 ianuarie 2011. Scrisoarea preciza că această instanță a hotărât că, *„odată închisă procedura finlandeză, persoana interesată ar trebui predată autorităților franceze”*.

La 9 februarie 2012, Virallinen syyttäjä a sesizat Helsingin käräjäoikeus (Tribunalul de Primă Instanță din Helsinki) cu o cerere având ca obiect predarea domnului West Republicii Franceze, în executarea mandatului european de arestare emis de autoritățile judiciare franceze la 31 august 2007, precizând că Ungaria și-a dat consimțământul pentru această predare. Reiese din observațiile prezentate în ședință în fața Curții că Virallinen syyttäjä a întreprins de asemenea demersuri, prin intermediul poliției judiciare centrale, pentru a afla dacă Regatul Unit și-a dat consimțământul pentru această predare. Autoritățile competente ale acestui din urmă stat membru ar fi răspuns că decizia privind predarea domnului West Republicii Franceze trebuia adoptată de autoritățile finlandeze. În răspunsurile sale la întrebările scrise adresate de Curte, Regatul Unit a precizat, la rândul său, în această privință, că Republica Finlanda i-a solicitat consimțământul pentru predarea domnului West Republicii Franceze, dar că nu a dat acest consimțământ.

Prin decizia din 17 februarie 2012, Helsingin käräjäoikeus a autorizat predarea domnului West Republicii Franceze. Acesta din urmă a formulat recurs în fața Korkein oikeus împotriva acestei decizii. Domnul West se opunea unei astfel de predări pentru motivul că Regatul Unit nu și-a dat consimțământul cu privire la această a treia predare. Virallinen syyttäjä considera, în schimb, că respectiva predare necesita numai consimțământul Ungariei, întrucât acest stat membru este cel din care domnul West a fost predat în mod efectiv Republicii Finlanda.

Din această situație judiciară complexă apare problema de a ști dacă, în cazul unui astfel de „lanț” de MEA, autoritatea judiciară de pe teritoriul căreia o persoană a fost predată pentru prima dată își menține dreptul de a consimți sau nu la predarea acesteia în continuare către alte state, sau dacă este de-ajuns pentru o operațiune de predare ulterioară în baza unui alt MEA să existe doar consimțământul ultimului stat care va realiza cea din urmă predare a persoanei respective. În termeni metaforici, problema constă în a ști dacă „lanțului” de MEA din cauză trebuie să îi corespundă și „un lanț paralel de consimțăminte” la predare exprimate de statele în cauză, în care statul inițial să consimtă și la orice predare ulterioară.

Textul juridic ce constituie sediul materiei în această problemă la nivelul dreptului Uniunii Europene îl constituie dispozițiile art. 28 al Deciziei-cadru 2002/584/JAI, „predarea sau extrădarea ulterioară” :

„(1) Fiecare stat membru poate notifica Secretariatului General al Consiliului că, în relațiile sale cu alte state membre care au făcut aceeași notificare, se consideră că a fost acordat consimțământul pentru predarea unei persoane către un stat membru, altul decât statul membru de executare, în temeiul unui mandat european de arestare emis pentru o infracțiune săvârșită înaintea predării acesteia, cu excepția situației în care, într-un caz particular, autoritatea judiciară de executare dispune în alt mod în decizia sa de predare.

(2) În orice situație, o persoană care a fost predată statului membru emitent în temeiul unui mandat european de arestare poate, fără consimțământul statului membru de executare, să fie predată unui alt stat membru decât statul membru de executare, în temeiul unui mandat european de arestare emis pentru o infracțiune săvârșită înaintea predării sale, în următoarele cazuri:

(a) atunci când, deși a avut posibilitatea să o facă, persoana căutată nu a părăsit teritoriul statului membru căruia i-a fost predată în patruzeci și cinci de zile de la data eliberării sale definitive, sau atunci când s-a întors pe teritoriul acestuia după ce l-a părăsit;

(b) atunci când persoana căutată acceptă să fie predată unui stat membru, altul decât statul membru de executare, în temeiul unui mandat european de arestare. Consimțământul se dă autorităților judiciare competente ale statului membru emitent și se consemnează în conformitate cu dreptul intern al acestui stat. Este redactat astfel încât să reiasă că persoana în cauză a acționat în mod liber și în deplină cunoștință a consecințelor acestuia. Persoana căutată are dreptul, în acest scop, să fie asistată de un avocat;

(c) atunci când persoana căutată nu beneficiază de principiul specialității, în conformitate cu articolul 27 alineatul (3) literele (a), (e), (f) și (g).

(3) Autoritatea judiciară de executare consimte ca persoana vizată să fie predată unui alt stat membru, în conformitate cu următoarele norme:

(a) cererea de consimțământ este prezentată în conformitate cu articolul 9, însoțită de informațiile menționate la articolul 8 alineatul (1), precum și de o traducere, astfel cum se prevede la articolul 8 alineatul (2);

(b) consimțământul este dat atunci când infracțiunea pentru care este solicitat implică ea însăși obligația de predare, în conformitate cu dispozițiile prezentei decizii-cadru;

(c) decizia este adoptată în cel mult treizeci de zile de la data primirii cererii;

(d) consimțământul este refuzat pentru motivele menționate la articolul 3 și, în caz contrar, nu mai poate fi refuzat decât pentru motivele menționate la articolul 4. Pentru cazurile menționate la articolul 5, statul membru emitent trebuie să furnizeze garanțiile care sunt prevăzute în acesta.

(4) Fără a aduce atingere alineatului (1), o persoană care a fost predată în temeiul unui mandat european de arestare nu este extrădată unui stat terț fără consimțământul autorității competente a statului membru care a predat-o. Acest consimțământ este acordat în conformitate cu convențiile prin care acest stat membru își asumă obligații, precum și cu dreptul său intern.”

Față de neclaritățile ce au fost sintetizate mai sus prin metafora „celor două lanțuri paralele” de MEA și de consimțăminte la predare, instanța finlandeză Korkein oikeus a formulat o întrebare preliminară adresată Curții de Justiție care, pentru a sublinia complexitatea și mai mare a problemei de interpretare ridicate, a reformulat întrebarea preliminară astfel încât să poată răspunde tuturor eventualelor chestiuni legate de interpretarea art. 28 alin. (2) din decizia-cadru, în sensul de a se stabili cu exactitate care anume din consimțămintele statelor implicate în succesiunea de MEA sunt necesare pentru o predare finală.

Problema se reduce, în esență, în mare parte la principiul specialității aplicabil MEA. Astfel, în interpretarea Curții, potrivit punctului 52 din hotărâre că: „noțiunea «stat membru de executare» care figurează la articolul 28 alineatul (2) din decizia-cadru se referă la executarea mandatului european de arestare emis de autoritățile judiciare finlandeze în vederea predării domnului West de către Ungaria Republicii Finlanda și, prin urmare, această noțiune desemnează al doilea stat membru de executare, și anume cel care a efectuat cea din urmă predare a domnului West statului membru căruia, în calitate de al treilea stat membru de executare, i se solicită în această cauză predarea acestei persoane Republicii Franceze în temeiul unui mandat de arestare emis de autoritățile judiciare ale acesteia din urmă”.

În continuarea raționamentului, Curtea reamintește că obiectivul urmărit de decizia-cadru este acela de a facilita cooperarea judiciară (pct. 53 din hotărâre), iar ulterior, Curtea parcurge considerațiile obișnuite pe care le face aproape întotdeauna în spețele referitoare la MEA, referitoare la importanța încrederii reciproce între statele membre precum și a principiului recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare în spațiul de libertate, securitate și justiție al Uniunii Europene.

În baza acestor considerente (pct.53-62 din hotărâre), ce se constituie într-o interpretare teleologică, orientată spre scopul facilitării MEA, iar nu bazată pe un formalism juridic excesiv care să inhibe, prin impunerea de condiții insurmontabile și nepractice, executarea acestuia, Curtea a considerat ca necesar doar consimțământul statului membru care a efectuat ultima predare a persoanei în cauză.

Curtea a combătut atât viziunea exprimată de guvernul finlandez, potrivit căreia interpretarea Curții „este de natură să împiedice realizarea obiectivului urmărit de

articolul 28 alineatul (2) din decizia-cadru, care vizează protejarea suveranității statului membru care a predat persoana, precum și garantarea faptului că, ulterior predării sale, această persoană nu va fi nici urmărită, nici condamnată, nici predată ulterior unui alt stat membru pentru infracțiuni anterioare predării inițiale și care nu constituiau temeiul acesteia” (pct. 63 din hotărâre), cât și perspectiva susținută atât de guvernul finlandez cât și de cel francez, aceea că „o astfel de interpretare nu respectă faptul că anumite motive de neexecutare a unui mandat european de arestare nu pot fi invocate de orice stat membru de executare. Într-un caz precum cel din acțiunea principală, dacă nu ar fi cerut consimțământul primului stat membru de executare, respectivul stat membru ar fi lipsit de posibilitatea de a se prevala, în beneficiul unei persoane care este resortisant sau rezident al acestui stat, de articolul 4 punctul 6 și de articolul 5 punctul 3 din decizia-cadru. Or, prevederile menționate nu ar putea fi invocate în beneficiul acestei persoane nici de primul, nici de al doilea stat membru de executare” (pct. 69 din hotărâre). Această din urmă opinie se referă la situațiile de neexecutare facultativă a MEA și respectiv la garanțiile pe care trebuie să le ofere statul membru emitent în cazuri speciale, în sensul că dispozițiile invocate permit statului membru de executare să refuze predarea unei persoane ce face obiectul unui MEA pe motiv că respectiva persoană este resortisant sau rezident al său ori că intenționează să rămână pe teritoriul său.

O astfel de perspectivă ca și cea expusă anterior nu ar putea fi transpusă în speța concretă în contextul căreia a fost adresată întrebarea preliminară decât în legătură cu Regatul Unit, stat al cărui resortisant este Malvin West. Prin urmare, adoptarea unei asemenea viziuni ar face inutil consimțământul Ungariei la predarea susnumitului către Republica Franceză. Doar că necesitatea consimțământului Ungariei pentru predarea de către Finlanda către Franța a lui Malvin West rezultă expres din interpretarea per a contrario a dispozițiilor art. 27 alin. (2) lit. (g) din decizia-cadru, referitor la excepția de la principiul specialității bazat pe consimțământul autorității judiciare care a predat persoana.

În concluzie, dispozitivul hotărârii răspunde întrebării preliminare reformulate:

„Articolul 28 alineatul (2) din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009, trebuie interpretat în sensul că, atunci când o persoană a făcut obiectul mai multor predări între state membre în temeiul unor mandate europene de arestare succesive, predarea ulterioară a acestei persoane unui alt stat membru decât cel care a predat-o în ultimul rând este condiționată numai de consimțământul statului membru care a efectuat această din urmă predare”.

Pe scurt, folosind termenii metaforici pe care i-am propus la începutul analizei acestei hotărâri, nu poate fi vorba despre a o necesitate a vreunui „lanț de consimțăminte” care să fie paralel cu „lanțul MEA”, fiind suficient consimțământul ultimului stat care a predat persoana vizată de un MEA către statul membru de executare.

VII.3.) Necesitatea existenței unui mandat de arestare național, prealabil și distinct față de MEA – Hotărârea Curții (Camera a doua) din 1 iunie 2016 în cauza C-241/15 având ca obiect cererea de decizie preliminară în procedura referitoare la executarea unui MEA emis împotriva lui Niculae Aurel Bob-Dogi³⁰

Problema juridică abordată în această hotărâre este aceea a necesității existenței unui mandat de arestare național, distinct și prealabil față de un MEA emis pentru aceeași persoană și aceleași fapte.

Discuțiile au fost generate de o transpunere națională deosebit de originală și aparent foarte eficientă a Deciziei-cadru 2002/584/JAI în dreptul intern maghiar, prin Legea nr. CLXXX din 2012 privind cooperarea în materie penală între statele membre ale Uniunii Europene.

Art. 25 din această lege prevede emiterea unui singur mandat de arestare pentru urmărirea penală a unui suspect și anume mandatul european de arestare care, prin efectul legii, se aplică și pe propriul teritoriu național.

Astfel, în cazul resortisantului român Niculae Aurel Bob-Dogi, o instanță maghiară a emis un astfel de mandat de arestare cu caracter atât național cât și european în anul 2015, pentru vătămare corporală gravă produsă prin accident rutier. Suspectul a fost prins în România, dar Curtea de Apel Cluj a respins, printr-o încheiere, propunerea de arestare preventivă a domnului Bob-Dogi care i-a fost făcută de Ministerul Public și a dispus punerea în libertate imediată a acestuia, sub control judiciar pe o durată inițială de 30 de zile, care ulterior a fost prelungită. În speță, MEA ce ar trebui executat de autoritățile judiciare române se confunda, după cum prevedea dreptul național maghiar precitat, cu mandatul național de arestare.

În aceste condiții, Curtea de Apel Cluj a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții două întrebări preliminare.

Curtea a reformulat prima întrebare preliminară: „*să se stabilească dacă articolul 8 alineatul (1) litera (c) din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că prin noțiunea «mandat de arestare» care figurează în această dispoziție trebuie să se înțeleagă un mandat de arestare național distinct de mandatul european de arestare*” (pct.30 din hotărâre).

Ceea ce este esențial în această chestiune este tocmai principiul de bază care constituie temeiul instrumentului juridic reprezentat de mandatul european de arestare și anume principiul recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare între statele membre ale Uniunii Europene. Pentru a recunoaște o decizie judiciară este necesar ca aceasta să existe, înainte de toate, MEA fiind conceput ca un instrument având drept scop recunoașterea unei decizii de arestare a unei persoane pentru a fi urmărită penal sau pentru executarea unei pedepse într-un alt stat decât în acela pe teritoriul căruia se găsește la momentul deciziei respective.

---

³⁰ ECLI:EU:C:2016:385, în limba română în format electronic la adresa <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=179221&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&cc=first&part=1&cid=43377>, accesată la data de 14 ianuarie 2018.

Curtea abordează în acest caz problematica MEA într-un mod surprinzător de formalist față de stilul adoptat cu ocazia quasi-unanimității hotărârilor sale pronunțate în materia MEA. Raționamentul, după ce parcurge faza devenită clasică, legată de încrederea reciprocă ce trebuie să existe între autoritățile judiciare ale statelor membre, precum și de principiul recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare, trece la o interpretare de tip literal a dispozițiilor art. 8 alineatul (1) litera (c) din decizia-cadru, potrivit căruia MEA trebuie să conțină „inducerea existenței unei hotărâri executorii, a unui mandat de arestare sau a oricărei alte decizii executorii având același efect, intrând în sfera de aplicare a articolelor 1 și 2”.

În baza unei interpretări literale a textului anterior citat, Curtea constată, în cadrul pct. 43 din hotărâre că: „Această noțiune, «mandat european de arestare», este cea utilizată în mod sistematic în titlul, în considerentele și în articolele deciziei-cadru, cu excepția acestui articol 8 alineatul (1) litera (c), ceea ce sugerează că această din urmă dispoziție vizează un alt mandat de arestare decât mandatul european de arestare prevăzut de toate celelalte dispoziții ale deciziei-cadru, care nu poate fi, așadar, decât un mandat de arestare național”.

Continuând orientarea literală a analizei dispozițiilor relevante din decizia-cadru, Curtea arată apoi, în cadrul pct. 44 din hotărâre că: „Această interpretare este confirmată și de modul de redactare a literei (b) din formularul care figurează în anexa la decizia-cadru, în special de termenii «decizia pe care se întemeiază mandatul de arestare», formular la care face referire expresă articolul 8 alineatul (1) primul paragraf din decizia-cadru și de care trebuie, așadar, să se țină seama pentru interpretarea articolului 8 alineatul (1) litera (c), având în vedere că acești termeni confirmă faptul că mandatul european de arestare trebuie să se bazeze pe o decizie judiciară, ceea ce înseamnă că este vorba despre o decizie distinctă de respectivul mandat european de arestare”.

Referindu-se totuși și la chestiuni de substanță, nu numai la cele pur-formale, Curtea consideră, în cadrul punctului 56 din hotărâre, că este practic de esența MEA funcționarea unui sistem de „protecție pe două niveluri a drepturilor în materie de procedură și a drepturilor fundamentale de care trebuie să beneficieze persoana căutată, având în vedere că, la protecția judiciară prevăzută la primul nivel, cu ocazia adoptării unei decizii judiciare naționale cum este un mandat de arestare național, se adaugă protecția care trebuie să fie asigurată la cel de al doilea nivel, cu ocazia emiterii mandatului european de arestare, care poate interveni, dacă este cazul, în termene scurte după adoptarea respectivei decizii judiciare naționale”, iar punctul 57 din hotărâre continuă ideea: „Or, această protecție judiciară care cuprinde două niveluri lipsește, în principiu, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, în care se aplică o procedură de emiterie a mandatului european de arestare denumită «simplificată», dat fiind că aceasta presupune că, anterior emiterii unui mandat european de arestare, nicio decizie, cum ar fi cea de emiterie a unui mandat de arestare național, pe care să se grezeze mandatul european de arestare nu a fost luată de o autoritate judiciară națională”.

Astfel, față de considerentele expuse, Curtea răspunde la cea dintâi întrebare prin aceea că, pentru a se putea pune în executare un MEA, acesta trebuie să aibă la bază un mandat de arestare național distinct de mandatul european de arestare.

Cea de-a doua întrebare preliminară adresată Curții se referă la consecința unei situații în care MEA nu a fost întemeiat pe un mandat de arestare național, distinct și prealabil și anume refuzul de a executa MEA.

Curtea analizează extrem de simplu această problematică din perspectiva răspunsului pe care l-a dat primei întrebări preliminare. Astfel, Curtea a calificat practic existența mandatului național distinct și prealabil drept condiție de legalitate ad validitatem a MEA. S-a reținut că, în principiu, neîndeplinirea acestei condiții ar împuternici statul de executare să refuze executarea MEA. Totuși, ca o condiție prealabilă unei astfel de decizii, întrucât o viziune formalistă asupra executării MEA nu ar trebui să fie prevalentă, ci să se dea prioritate încrederii reciproce și principiului recunoașterii reciproce al hotărârilor judecătorești și deciziilor judiciare, statul de executare ar trebui „să solicite autorității judiciare din statul membru emitent să îi furnizeze de urgență orice informație suplimentară necesară care să îi permită să examineze dacă lipsa indicării în mandatul european de arestare a existenței unui mandat de arestare național se explică fie prin faptul că efectiv un asemenea mandat de arestare național prealabil și distinct de mandatul european de arestare nu există, fie prin faptul că un asemenea mandat există, dar nu a fost menționat”.

Astfel, răspunsul Curții cu privire la cea de-a doua întrebare preliminară a fost în sensul că inexistența unui mandat de arestare național prealabil, pe care să se bazeze MEA justifică refuzul de executare a acestuia, însă doar după ce s-au cerut informații din partea statului solicitant pentru a preciza dacă un astfel de mandat național nu există sau doar că nu a fost menționat în MEA.

Observații cu privire la răspunsurile Curții din această hotărâre:

- nu se abordează problema diferenței de natură juridică dintre MEA (un instrument de cooperare judiciară în materie penală între statele membre ale Uniunii Europene) și mandatul național de arestare (o decizie judiciară de luare a unei măsuri preventive de cea mai mare gravitate, o măsură cu caracter special ce se poate adopta în condiții restrictive, expres și limitativ prevăzute de dreptul național, față de o persoană suspectă sau acuzată de săvârșirea unei infracțiuni de o anumită gravitate);

- a executa un MEA înseamnă practic a recunoaște o decizie judiciară de a lipsi de libertate un suspect/inculpat în timpul urmăririi penale și/sau a judecării unei cauze penale, decizie ce aparține în exclusivitate ordinii juridice a unui stat străin, chiar dacă membru al Uniunii Europene;

- motivarea hotărârii de către Curtea de Justiție este predominant formalistă, legată până și de considerații de tipul a ceea ce se înscrie într-un formular anexă la MEA; considerațiile de fond sunt mult prea puține față de ceea ce s-ar fi putut invoca în speță.

VII.4.) Rezistența fizică a persoanei la predare în baza unui MEA. Forța majoră – Hotărârea Curții (Camera a treia) din 25 ianuarie 2017 în cauza C-640/15, având ca obiect cerere de decizie preliminară în procedura privind executarea unui MEA împotriva lui Tomas Vilkas³¹

Domnul Vilkas a făcut obiectul a două mandate europene de arestare, emise de o instanță lituaniană.

Prin două ordonanțe din 9 iulie 2015, High Court (Înalta Curte) din Republica Irlanda a decis predarea domnului Vilkas autorităților lituaniene, în termen de cel mult 10 zile de la data la care aceste ordonanțe încep să producă efecte, respectiv cel târziu la 3 august 2015.

Autoritățile irlandeze au încercat, la 31 iulie 2015, să procedeze la predarea domnului Vilkas autorităților lituaniene prin recurgerea la un zbor comercial. Rezistența opusă de persoana interesată a determinat eșuarea acestei prime tentative de predare, pilotul avionului refuzând prezența domnului Vilkas la bordul aeronavei care efectua zborul respectiv.

High Court (Înalta Curte) a dispus atunci predarea domnului Vilkas autorităților lituaniene în termen de cel mult 10 zile de la data de 6 august 2015. La 13 august 2015, o nouă tentativă de predare a eșuat ca urmare a comportamentului persoanei interesate.

În consecință, Minister for Justice and Equality (ministrul justiției și egalității, Irlanda) a formulat la High Court (Înalta Curte) o cerere vizând autorizarea unei a treia tentative de predare a domnului Vilkas autorităților lituaniene, de această dată pe cale maritimă și terestră. La 14 august 2015, instanța menționată a apreciat însă că nu este competentă să judece această cerere și a dispus eliberarea domnului Vilkas.

Ministrul justiției și egalității a declarat apel împotriva respectivei hotărâri la instanța de trimitere.

În aceste condiții, Court of Appeal (Curtea de Apel, Irlanda) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții două întrebări preliminare, care au fost unite și reformulate de Curte după cum urmează: „*să se stabilească dacă articolul 23 din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că se opune ca, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, autoritatea judiciară de executare și autoritatea judiciară emitentă să convină asupra unei noi date a predării, în temeiul articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru, în cazul în care rezistența opusă în mod repetat de persoana căutată a împiedicat predarea sa în termen de 10 zile de la o primă nouă dată a predării convenită în temeiul respectivei dispoziții*” (pct. 19 din hotărâre).

Articolul 23 din decizia-cadru, intitulat „*Termenul pentru predarea persoanei*”, prevede:

---

³¹ ECLI:EU:C:2017:39, publicată în limba română în format electronic la adresa <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=187124&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=58699>, accesată la data de 14 ianuarie 2018.

„(1) Persoana căutată este predată în cel mai scurt timp, la o dată convenită între autoritățile implicate.

(2) Aceasta este predată în termen de cel mult 10 zile de la data deciziei finale privind executarea mandatului european de arestare.

(3) În cazul în care predarea persoanei căutate în termenul prevăzut la alineatul (2) este împiedicată de un caz de forță majoră în oricare dintre statele membre, autoritatea judiciară de executare și autoritatea judiciară emitentă iau imediat legătura una cu cealaltă și convin asupra unei noi date a predării. În acest caz, predarea are loc în termen de zece zile de la noua dată convenită.

(4) În mod excepțional, predarea poate fi suspendată temporar din motive umanitare serioase, cum ar fi existența unor motive valabile pentru a crede că aceasta ar pune în mod evident în pericol viața sau sănătatea persoanei căutate. Executarea mandatului european de arestare are loc de îndată ce aceste motive au încetat să existe. Autoritatea judiciară de executare informează de îndată autoritatea judiciară emitentă despre acest aspect și convine cu aceasta asupra unei noi date a predării. În acest caz, predarea are loc în termen de 10 zile de la noua dată astfel convenită.

(5) La expirarea termenelor prevăzute la alineatele (2)-(4), în cazul în care persoana se mai află în detenție, ea este pusă în libertate.”

Curtea constată, într-o primă fază, de tip literal a analizei textului art. 23 din decizia-cadru, că acesta „nu limitează în mod expres numărul de noi date ale predării care pot fi convenite între autoritățile implicate, în cazul în care predarea persoanei căutate în termenul prevăzut este împiedicată de un caz de forță majoră”.

În continuarea raționamentului, Curtea face apel la o interpretare a deciziei-cadru de natură a face posibilă executarea unui MEA, iar nu a unei interpretări care să o împiedice de la bun-început. O astfel de abordare corespunde într-un totu dezideratului Uniunii de a face să se respecte și să se dea eficiență principiului recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare între statele membre.

Astfel, la punctul 33 din hotărâre, Curtea arată că „a considera că autoritatea judiciară de executare nu poate beneficia de un nou termen pentru predarea persoanei căutate în cazul în care, în practică, predarea sa, în termen de 10 zile de la prima nouă dată a predării convenită în temeiul articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru, este împiedicată de un caz de forță majoră ar echivala cu a supune această autoritate unei obligații imposibil de îndeplinit și nu ar contribui în niciun fel la obiectivul privind accelerarea cooperării judiciare urmărit”.

Ținând însă seama de prevederile exprese ale alineatului (5) al articolului 23 din decizia-cadru, în conformitate cu prevederile căruia atunci când nu s-a reușit predarea persoanei care face obiectul unui MEA și au expirat termenele de câte 10 zile la care se referă alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol sau termenul de suspendare al predării, la care se referă alineatul (4), apare posibilitatea, sau chiar obligația de punere în libertate a persoanei respective (idee exprimată în pct. 36 al hotărârii).

În continuare, Curtea combate o astfel de concluzie pentru că poate face foarte ușor ineficace procedura de predare a unei persoane în baza unui MEA, cu o contribuție a acelei persoane la crearea unei situații aparent de „forță majoră”, fără ca statul de executare sau cel solicitant să fi dat dovadă de vreo lipsă de diligență și fără ca durata totală a arestării persoanei respective să fie excesivă.

Astfel, Curtea a stabilit că *„este necesar să se considere că articolul 23 alineatul (3) din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că autoritățile implicate trebuie să convină asupra unei noi date a predării, în temeiul acestei dispoziții, și în cazul în care predarea persoanei căutate, în termenul de 10 zile de la o primă nouă dată a predării convenită în temeiul dispoziției menționate, este împiedicată de un caz de forță majoră”* (pct.39 din hotărâre).

Urmează apoi raportarea concluziei de mai sus la exigențele impuse de art. 6 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, referitoare la dreptul la libertate și siguranță.

Concluzia acestei analize se materializează în următorul text: *„În acest context, în cazul în care autoritățile implicate convin asupra unei a doua noi date a predării în temeiul articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru, autoritatea judiciară de executare nu va putea să decidă menținerea în detenție a persoanei căutate, în conformitate cu articolul 6 din Carta drepturilor fundamentale, decât dacă procedura de predare a fost efectuată într-un mod suficient de diligent și, prin urmare, dacă durata detenției nu are un caracter excesiv. Pentru a se asigura că este într-adevăr așa, autoritatea judiciară de executare va trebui să efectueze un control concret al situației în cauză, ținând seama de toate elementele pertinente (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctele 58 și 59)”* (pct. 43 din hotărâre).

În pofida unor diferențe între diferitele variante lingvistice ale deciziei-cadru, în cazul art. 23 alineatul (3), referitoare la imposibilitatea predării, pe de o parte ca urmare a unui caz de forță majoră intervenit în statul de executare sau în statul solicitant, iar pe de altă parte, în alte variante lingvistice, ca urmare a unor împrejurări care ies de sub controlul statelor membre în cauză, Curtea a adoptat noțiunea de forță majoră ca fiind cea relevantă în cauză (pct.44-51 din hotărâre). Apoi, ținând seama de jurisprudența în materie de „forță majoră”, arată faptul că aceasta *„trebuie să fie înțeleasă în sensul de împrejurări străine celui care le invocă, neobișnuite și imprevizibile, ale căror consecințe nu ar fi putut să fie evitate, în pofida diligenței manifestate”* (pct. 53 din hotărâre).

Opunerea fizică față de predare a unei persoane vizate de un MEA este o *„împrejurare străină autorităților implicate”* dar, concomitent, aceasta nu poate fi considerată *„imprevizibilă”* (pct. 58,59 din hotărâre). Cu toate acestea, Curtea consideră că *„nu poate fi exclus în totalitate ca, din cauza unor împrejurări excepționale, să rezulte în mod obiectiv că rezistența opusă de persoana căutată la predarea sa nu putea fi prevăzută de autoritățile implicate și că unele consecințe ale acesteia asupra predării nu puteau fi evitate în pofida diligenței manifestate de autoritățile amintite. În acest caz, regula*

prevăzută la articolul 23 alineatul (3) prima teză din decizia-cadru și-ar găsi aplicarea” (pct. 64 din hotărâre). Curtea arată însă că: „revine instanței de trimitere sarcina să verifice dacă existența unor astfel de împrejurări a fost dovedită în cauza principală” (pct. 65 din hotărâre).

Față de cele expuse, dispozitivul hotărârii răspunde întrebărilor preliminare după cum urmează:

„Articolul 23 alineatul (3) din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009, trebuie interpretat în sensul că, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, autoritatea judiciară de executare și autoritatea judiciară emitentă convin asupra unei noi date a predării, în temeiul acestei dispoziții, în cazul în care predarea persoanei căutate, în termen de 10 zile de la prima nouă dată a predării convenită în temeiul dispoziției menționate, este împiedicată ca urmare a rezistenței opuse în mod repetat de această persoană, cu condiția ca, din cauza unor împrejurări excepționale, această rezistență să nu fi putut fi prevăzută de respectivele autorități, iar consecințele acesteia asupra predării să nu fi putut fi evitate, în pofida diligenței manifestate de autoritățile amintite, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere.

Articolul 15 alineatul (1) și articolul 23 din Decizia-cadru 2002/584, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299, trebuie interpretat în sensul că aceleași autorități rămân ținute să convină asupra unei noi date a predării în cazul expirării termenelor stabilite la articolul 23 menționat”.

VIII.) Concluzii

Prezentul studiu conține analiza unui număr de 22 de cauze judecate de Curtea de Justiție a Uniunii Europene în legătură cu mandatul european de arestare. Marea majoritate a acestora reprezintă acțiuni preliminare, care au avut ca obiect verificarea validității și interpretarea Deciziei-cadru 2002/584/JAI.

Tematică vastă abordată diacronic de Curtea de Justiție a generat concluziile sistematizate succint mai jos:

- temeiul MEA este libera circulație a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare, consecință exprimată în limbajul dreptului substanțial al Uniunii a principiului recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare în materie penală, „piatra unghiulară a cooperării judiciare” (după cum se exprimă Concluziile Președințiale ale Consiliului European de la Tampere, 15-16 octombrie 1999);

- sistemul clasic de extrădare existent între statele membre ale Uniunii este înlocuit cu un sistem de predare între aceleași state a persoanelor urmărite penal, judecate sau condamnate în statele membre și față de care autoritățile judiciare ale acestora au considerat necesară luarea măsurii arestării (Advokaten voor de Wereld WZV);

- sistemul de arestare și predare instituit prin MEA este bazat pe încrederea reciprocă pe care autoritățile judiciare ale statelor membre o au cu privire la sistemele de drept penal și justiție penală ale altor state membre;

- dispozițiile privitoare la MEA din dreptul Uniunii Europene trebuie interpretate astfel încât să dea eficiență MEA, iar nu să împiedice aplicarea acestui instrument juridic;

- întreg acquis-ul Schengen care ar putea avea relevanță în privința MEA este valabil și direct aplicabil în această materie (Gözütok și Brügge, Kretzinger, Mantello);

- principiul specialității are excepții de la aplicare, prevăzute în decizia-cadru, pe care jurisprudența Curții de Justiție le-a identificat și definit (consimțământul celui care face obiectul MEA sau consimțământul statului de executare – Leymann și Pustovarov, Jeremy F.);

- motivele facultative de refuz de executare a unui MEA au fost abordate în jurisprudență preponderent din perspectiva liberei circulații a persoanelor, a dreptului de stabilire, conducând la exceptarea predării în baza unui MEA a celor care au reședința sau „rămân” pe teritoriul statului de executare, dacă acest stat garantează executare detenției pe teritoriul său (Kozłowski, Wolzenburg, I.B., Lopez Da Silva Jorge) ;

- Curtea de Justiție a stabilit că orice noțiune pentru a cărei definire decizia-cadru nu face trimitere la dreptul unui anumit stat membru este o „noțiune autonomă”, cu un sens unic în dreptul Uniunii, identificând concomitent o pluralitate de astfel de concepte, de exemplu „*aceleași fapte*”, „*autoritate judiciară*”, „*stat de executare*” etc. (Poltorak, Özçelik, Kovalkovas);

- pentru executarea unui MEA nu este obligatoriu ca statul emitent să garanteze rejudecarea cauzei ulterior predării condamnatului în cazul în care acesta s-a sustras de la urmărire penală și de la judecata cauzei dar a fost reprezentat la proces de avocați aleși (Melloni contra Ministero Fiscal)

- în situația unui „lanț de mandate europene de arestare”, ultimul stat pe teritoriul căruia se găsește persoana ce face obiectul unui MEA nu are nevoie decât de consimțământul statului care a făcut ultima predare în baza unui MEA pentru a preda, la rândul său persoana unui alt stat membru solicitant (Malvin West);

- MEA trebuie obligatoriu să aibă la bază un mandat național de arestare, prealabil și distinct (Bob-Dogi);

- opunerea fizică a unei persoane vizată de un MEA la predare nu este un eveniment absolut imprevizibil și nu constituie forță majoră în executarea mandatului; atâta vreme cât nu există o culpă a statului de executare ori a statului solicitant în realizarea efectivă a predării, această procedură poate fi reluată, fără însă a se depăși termenele expres stabilite prin decizia-cadru pentru finalizarea operațiunii de predare (Tomas Vilkas).

Validarea de către jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene a MEA ca înlocuitor preponderent a sistemului de convenții clasice de extrădare între statele membre (aceste convenții rămânând să fie aplicate doar în acele situații rare ce nu intră sub incidența MEA, de exemplu excepțiile obligatorii sau facultative de executare a acestuia), precum și interpretările date regulilor și noțiunilor impuse de Decizia-cadru 2002/584/JAI aveau să transforme MEA, în 15 ani de la adoptarea acestei decizii-cadru, în cel mai de succes instrument de cooperare judiciară în materie penală între statele membre ale Uniunii Europene.